

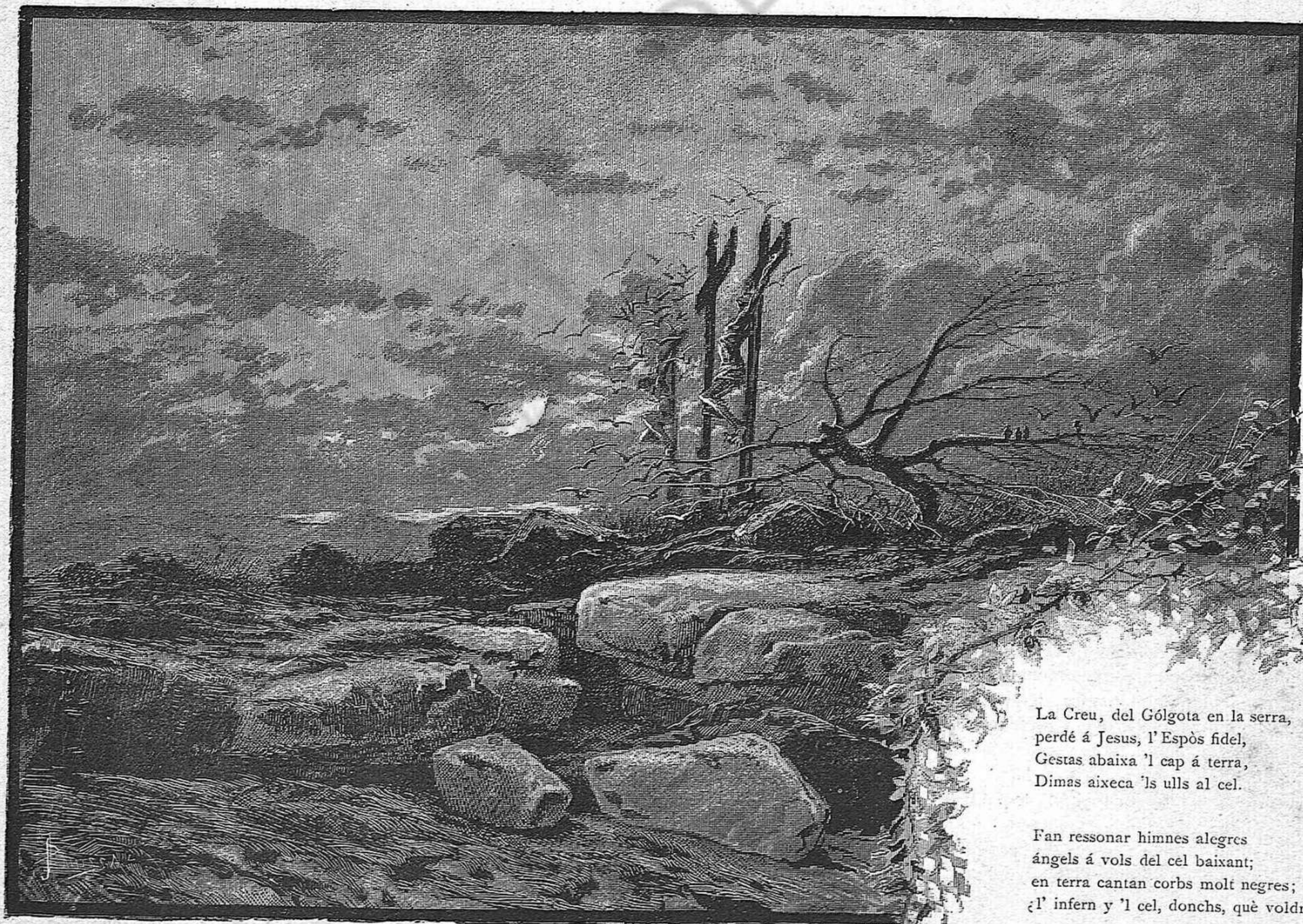
PERIÒDICH QUINZENAL ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any V

Barcelona 31 de Mars de 1884

Núm. 107

Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes					Fundador: Carlos Sanpons y Carbó	Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes		
PREUS DE SUSCRIPCIÓ	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	ANY	SEMESTRE
Espanya.	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	FRANCESCH MATHEU	Cuba y Puerto-Rico.	5 pesos forts	3 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal.	80 »	44 »	24 »	»	Redacció-Administració: Jovellanos, 2 pral.	Filipinas, Méjich y Riu de la Plata.	6 » »	3'50 » »
Se paga per endavant. — Números solts 4 rals						Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y ademés lo franqueig		

La Creu, del Gògota en la serra,
 perdé á Jesus, l' Espòs fidel,
 Gestas abaixa 'l cap á terra,
 Dimas aixeca 'ls ulls al cel.

Fan ressonar himnes alegres
 àngels á vols del cel baixant;
 en terra cantan corbs molt negres;
 ¿l' infern y 'l cel, donchs, què voldrán?

LO CALVARI, PER J. PAHISA

SUMARI

TEXT.—*Crònica general*, per Jascinto Laporta.—*Nostres grabats*.—*Arqueologia del Passio*.—*Passió de Nostre Senyor Jesucrist* (poesia), per Jascinto Verdagué, Pbre.—*Recorts* (continuació), per Francesch Pelay Briz.—*Jesús a Jerusalem* (poesia), per Anicet de Pagés de Puig.—*L'escala del vici*, per Antoni Careta y Vidal.—*Mitxdiada* (poesia), per B. Poli.—*Operacions de guerra en los ferro-carrils y sos telégrafos*, per Ramon de Manjarrés.

GRABATS.—*Lo Calvari*, per J. Pahissa.—*La carretera*, per Balaca.—*L'estany de Banyolas*, per J. M. Marqués.—*Lo Lavatori, Lo poble demanant la mort de Jesús, Lo camí del Calvari y Lo Sant Sepulcre*, per Schnorr.—*Tarrassa*, apuntacions de Pahissa.—*L'intrús*, per Giacomelli.

CRÓNICA GENERAL

Fullejant lo Calendari un ja sab per endavant a quin dia s'escaurà l'entrada de la Primavera; jo ja ho havia mirat cent vegades pera acabarne d'estar segur, com si'm trigués l' hora de gosar ab tan bell esclat de gales com presenta la Naturalesa al venir l'estació florida. Y arribà 'l dia esperat y lo qu' es aquest any los calendaris no fallavan. Los camps s'havien cobert de verdor, un sol de primavera convidava a les poncelles a descloures y 'ls aucells xarrotejavan a desdir celebrant la vinguda de la bella estació, grata als poetas y als enamorats, que son los qui fan més consum de les riqueses y dolsures de la gentil princesa. No ha estat com altres anys, en que després d'anunciar-se solennement l'entrada de la Primavera, ella fa la raresa de no deixar-se veure a temps, com si volgués comprometre 'l bon nom dels astròlechs que per acort unànim havian estampat la noticia oficial del suspirat adveniment. L'Hivern era mort; los rossinyols ja li cantavan les absoltres y les flors exhalavan sos perfums tot redressantse pera haver les dolses besades de la tendre reyna.

Però 'l mes de mars durava encara; era a les darrerries y no volia despedirse de nosaltres sens deixarnos recort desagradable de sa dominació enfadosa; lo mars *marseja*, diuhen los vells, y no cal retraure tot lo que se'n diu d'aquest més ingrát, perque ja está passat en compte que sempre ha tingut prou mala fama; ell l'ha haguda de fer tart ó d' hora, destorbant la festa que la Naturalesa havia disposat; de pluja 'n vam tenir més que no'n voliam y ja n'hi havia per acabarnos la paciència; no sé si 'ls pagesos van estar contents (màyn' están ells), però l'altra gent no tenia prou boca pera queixarse del temps que ha fet aquests darrers dies.

Y qui 's podia queixar ab més rahó que ningú son los pobres navegants, que han hagut de sofrir totes les inconveniències y 'ls perills de la tempestat que 's desfermá. Dins del port mateix la mar se declará en rebeldia y proporcioná als desocupats un espectacle imponent que podem contemplar massa sovint en les nostres costes; ja no cal dir que la mar avalotada causá desperfectes d' alguna consideració en lo ferro-carril de Vilanova; y tant es per demés lo consignarho, qu' en sabentse que les onades alsan lo cap una mica més de lo regular, ja tot Barcelona 's dona cita a la falda de Montjuich y no hi há passeig més recorregut que aquella carretera que voreja la montanya, perque tothom vol apreciar l'importancia dels desastres, no pas assegurar-se de si aquests hi son, que aixó ja 's dona per cosa certa.

Crech qu' en los calendaris podria ben posarse a continuació d' un pronóstich de tempestat un altre pronóstich sobre la concurrencia de barcelonins a la via de Vilanova en les immediacions del port.

* * *

Parlem de coses més alegres. Sembla que aquesta primavera 'ls teatres de Barcelona tentarán als més

indiferents en materia d' art escénich. En lo Principal hi actuará la companyia castellana de 'n Mario, y en lo Romea la de 'n Vico; de l' una y de l'altra sabem lo molt que valen pera que tinguem de dirne cap paraula en son elogi. L' empresa del Liceo anuncia que té contractada una companyia d' ópera en la que hi figuran artistes de *primissimo cartello*; los noms d' ells certament convidan a passar la vetlla en lo Gran Teatre.

* * *

La terrible conspiració descuberta fa poch temps en Madrid y de la qual n' han parlat los diaris més de lo que 's mereixia, sembla que ja no dona assumpto pera umplir les cròniques de la premsa política. No'n parlem, donchs, perque es un fet que rancieja y que no té l'importancia que alguns havian suposat.

* * *

Tampoch hem de dir gran cosa d'aquest bull que s' ha despertat per tot Espanya ab motiu d' acostarse les eleccions de diputats a Corts.

No s'havia vist gayre una activitat tan febrosa com la que mostran las actuals aspiracions a la representació del país; lo Govern per sa part ja 'ns ha promés que aquesta vegada les eleccions se farán ab tota legalitat; es dir: que no será com abans, sinó que cada districte podrá enviar al Congrés al qui considere més apte pera lograr lo fi suprem de la redempció d' Espanya; quedem, donchs, en que ara 'l Govern respectará y farà prevaler la voluntat dels electors.

Aquí, segons tinch entés, tocava al digníssim jutje de Sant Bertran y ex-gobernador de la nostra provincia Sr. Gil Maestre 'l presidir l' escrutini com a degá qu' era dels jutjes de Barcelona; però 'l Govern, sens dubte ab l'intent de recompensar los serveys prestats per tan digne funcionari, lo traslada a un altre lloch y 'ns priva de continuar tenintlo vora nostre. Aixó no deu tenir res que veure ab la qüestió electoral, y algun diari que passa per molt sério ja ha probat de férmosho entendre bé, però cada hù pensa lo que vol, y jo ja ho veig, ¿lo pensament qui l' atura? Lo fet es qu' hem perdut al Sr. Gil Maestre y que 'ls barcelonins ho sentim molt, y al despedirlo li hem donat una mostra més de les simpaties que ab sos actes com a governador y com a jutje s' ha sabut guanyar entre altres.

Tornant a lo dels preparatius electorals,.... però val més que deixem aquesta tasca pera 'ls diaris polítichs, qu' ells se cuydarán prou de ferne l' historia; als qu' esperem sens cap entusiasme 'ls resultats de la futura lluyta 'ns convé més mirar y callar.

* * *

Ha mort lo vell general D. Francisco Mata y Alós, que havia prés una part molt activa en la guerra civil dels set anys. Nat a Girona l' any 1807, fou tinent de milicies provincials en 1824, ingressá l' any següent en lo cos de la Guardia real d' infantaria y ascendí a coronel en 1839, a mariscal de camp en 1847 y a tinent general en 1858. Durant sa llarga carrera ha desempenyat diferents càrrechs militars; fou ministre de Marina en 1863 y en igual fetxa s' encarregá interinament del ministeri de la Guerra.

En 1853 fou elegit senador del Regne, y en 1865 li otorgaren lo titol de comte de Torre-Mata. Ha estat senador per Lleyda y reelegit sis vegades, ocupá el lloch de vice-president segon en la alta Cambra, y en 1881 fou nomenat senador vitalici. Havia estat condecorat ab varies creus, y entre 'ls molts títols ab que l' havian honrat s' hi compta 'l de gran oficial de la Legió d' honor de Fransa y de

comendador de la real orde militar de Sant Benet de Portugal.

* * *

Lo distingit historiador francés Mr. Mignet, degá de la Academia de Ciencias morals y polítiques acaba de morir a París l' avansada edat de 88 anys. Era natural d' Aix, estudiá en la facultat de Dret d' aquella Universitat y d' allí ve a l' amiatat que mantingué ab Mr. Thiers mentres va viure l' il-lustre president de la tercera república francesa. En 1821 Mr. Mignet va anar a París y 's doná a conéixer com a escriptor en lo *Courrier Français*; després obrí un curs en l' Ateneu disertant sobre diferents assumptos històrichs. En 1824 publicá sa *Historia de la Revolució Francesa desde 1789 a 1814*, obra que li doná gran celebritat y que ha estat traduhida a varies llengües; fundá l' *National* en 1830 en companyia de Carrel y de Thiers; després de la Revolució de juliol sollicitá 'l càrrech de director d' arxius extranjers renunciantlo en 1848. Era Mr. Mignet membre de la Academia Francesa desde 1836, y secretari perpétuo de la de Ciencias morals y polítiques desde 1837.

Les principals obres històriques de Mr. Mignet son: *Negociacions relatives a la successió d' Espanya*; *Antoni Perez y Felip II*; *Vida de Franklin*; *Historia de Martia Stuard*; *Carles V, sa residència y sa mort en lo monastir de Yuste*; y segons sembla ha deixat escrita una *Historia de la Reforma* en que hi ha treballat desde fa 30 anys.

J. LAPORTA

NOSTRES GRABATS

Lo Calvari

En Pahissa ha expressat perfectament l' impressió del Calvari després de devallat lo cos del Just. La tempestat ha passat y la lluna comensa a guaytar per entre 'ls núvols: los dos lladres penjan en llurs creus voltats de corbs que 'ls famejan; la terra está esquerdada del terratrémol, y 'ls arbres pelats se gronxan al cayre de las timbas. La desolació per la mort del fill de Deu ha dexat un rastre de tristesa y de soletat.

La carretera

Encara una altra composició de l' inolvidable Balaca. De todas las sevas se n' ha de parlar igualment; per lo tant es inútil afegir res a lo qu' hem dit en los números anteriors.

L' estany de Banyolas

En l' última exposició artística celebrada per l' Ateneu Barcelonés, un dels joves que més bon paper hi feyan era 'l Sr. Marqués. Entre 'ls quadros ab que hi concorregué hi figurava 'l que avuy reproduhim; dibuxat per son mateix autor, y fou un dels que més cridá l' atenció per la transparencia de l' aygua y la diafanitat de l' espay. Fou adquirit per un estranger, Mr. James Kleminson, y s' ostenta en la rica galeria qu' aquest senyor posseheix a Lóndres.

Lo lavatori, Lo poble demanant la mort de Jesús, Lo camí del Calvari, y Lo sant sepulcre

Es massa conegut lo nom del artista alemany y prou estesa la fama de sa Biblia, pera que 'ns entretinguem a fer l' elogi de las quatre composicions que avuy ne donem. La correcció de dibuix y la manera

sobria de compondre son las qualitats més notables en aquests quadros que tots los artistes conxen, però nó 'l públich, per lo que 'ls hem preferit á altres pera aquests dias de solemne commemoració.

Tarrassa — Apuntacions

De l' album dels artistes podria tréuresen gran partit pera 'l conexement del nostre país. No n' hi há cap qu' al tornar d' alguna excursió estivenca no porti alguna apuntació de lo que l' ha impresionat. Nosaltres hem tret dels álbuns d' en Pahissa 'ls dibuxos de Tarrassa que publiquem en aquest número; y nóis quin color més especial tenen, cóm traduhen l' impressió rebuda per l' artista al passar casualment per devant d' un monument antich. Ens proposem continuar escorcollant las carteras dels nostres dibuxants, segurs de trobarhi apuntacions consemblants qu' han d' agradar als nostres abnats.

L' intrús

La defensa de la casa y la familia es instint natural en tot sér vivent. L' auccell que veu atacat son niu per una bestiola estranya, pensa ab los seus petits y se li tira á sobre fent arma de son bech. Giacomelli ha representat admirablement aquesta escena en lo grabat que donem en lo lloch corresponent; los que tenim un xich de sentiment de naturalesa per forsa hem de ser devots d' un artista que tant la coneix y la estima.

ARQUEOLOGIA DEL PASSIO (1)

I

JESÚS COMPARAT AB BARRABÁS

Era costum á Jerusalem que en la festa de Pásqua lo governador de la provincia posás en llibertat qualsevol dels presoners que 'ls jueus li demanessen. Si aquest us fos de origen judaich, ó be fos estat introduhit novament pels romans per ferse seu lo poble, discordan sobre açó encara las opinions dels erudits.

Alguns lo tenen per un us del tot judaich, del qual ne admiran y alaban la conveniencia política, y no faltan alguns que 'n retrauen l' origen á temps tant remots, que venen á mirarlo com una memoria, instituhida de molt antich, de la lliberació del poble hebreu del cautiveri d'Egipte; de lo que creuen poderne traure una prova de las matexas paraulas que digué Pilat: «Es una consuetut en vosaltres» açó es, un usança propia vostra. Pero desde luego, en quant á la pretesa antiguitat d'una tal costum, s'ha de confessar que no se'n trova cap senyal en los llibres sants del vell Testament ni en lo Talmud. En quant á las paraulas pronunciadas per Pilat, no proban per res l'origen judaich de la usança aludida, si s'hi afeigeixen las altres que venen desseguida, «que jo'us dexe en llibertat un pres en la festa de Pásqua;» de modo que'l contetx enter ve á dir: «Es un us ja establert pera vosaltres que jo'us pose en llibertat á un pres per la Pásqua», lo que's podria dir fins en lo cas de que lo mateix Pilat ó algun antecessor seu hagués de poch temps introduhit una semblant costum.

Altres per tant reputan que la consuetut de que's

(1) Copiem aquests párrafos de *La Ven del Montserrat*, que 'ls ha traduhit del capítol XV del libre de Friedleb, professor de Teologia en l' Universitat de Breslau, obra d' un treball nutridíssim, basat fielment sobre l' Evangeli y enriquit ab las observacions que una erudició de bona lley espigola en las obras y monuments de l' antigüetat, per posar més de relleu la tremenda narració de la Passió y Mort del Redemptor.

tracta era de origen gentil. En efecte trobem que entre 'ls romans y 'ls grechs hi havia la costum de donar llibertat á alguns presoners en certs dias de festa senyalats. Dels romans assegura Tito Livi que açó solian fer cad' any en la festa del *Lectisternium*; y de vegadas en lo natalici y altres dias festius dels Césars. Entre 'ls grechs regnava lo mateix us en las festas de Ceres, ditas Tesmofiore. Ara, ja que no's troban rastres d'una tal costum entre 'ls antichs hebreus, y se'n troban indicis segurs entre 'ls grechs y romans, hi ha motiu per creure que 'ls romans havian instituhit aquell privilegi á favor dels jueus posantlo en armonía, conforme á la llur astuta política del condescendir á las ideas de las nacions que volian dominar, ab lo significat que la festa de Pásqua tenia entre 'ls israelitas, de lliberació de la esclavitut.

Sia pera lo que sia del origen d' una tal costum, Pilat, que no hauria volgut de cap modo haver de condemnar á Jesús innocent, cercá de traure partit per poderlo posar en llibertat. Y perçó quan se li presentá 'l poble per demanarli que segons consuetut posás á alguns dels presos en llibertat, ell proposá als jueus, enfront á Jesús, un insigne malfactor reo de sedició y de homicidi, per nom Barrabás, procurant inclinar la elecció á favor del primer.

Lo president romá podia molt be saber las moltes simpatías del poble per Jesús, y tal volta d' açó n' esperava que la elecció popular recauria á favor d' ell; pero no conexia prou la lleugeresa y volubilitat del poble jueu que 's dexá arrastrar alashoras dels del Sinedri (1) á cridar la mort de Jesús ab la matexa facilitat ab que poch dias avans li havian cantat *hossanna*.

Per altra part hi ha que 'l delictes de Barrabás, reo de sedició y d' homicidi comés en lo acte mateix y en la brega mateixa de la sedició (2) no devia semblarlos tan horrible, com á primera vista sembla, als revoltosos jueus que de mal grat sufrian lo jou romá y estavan perçó sempre disposats á aplaudir á qualsevol que se sublevés. La sedició no era cosa rara entre ells, y la miravan com un esforç lligítim per recobrar la antigua llibertat; motiu de mes per despertar simpatías á favor de Barrabás.

Es d' observar ademés que los que 's presentaren á Pilat pera demanar lo acostumat privilegi, eran la major part habitants de Jerusalem, y 'ls jerosolimitans no eran los mes favorables á Jesús, molts d' ells eran respecte á ell ó duptosos ó indiferents; y mes en la ocasió present en que á llurs ulls carnals feya una ben magra figura de Messias (3).

Per totas estas rahons no devia costarlos gayre als sacerdots de girar los vots del poble á favor de Barrabás contra Jesús. Y aixís fou, y la plebeja instigada demaná esgargamellantse la llibertat de Barrabás. Pilat tot sorprés y al mateix temps contrariat ab una tal elecció que no s' esperava, pregunta: «¿Qué faré jo donchs de Jesús?» Y ells contestaren: «¡Crucifical!» Y totas las tentativas que feu Pilat per induhir al poble á millors sentiments, no feren mes que enverinarlo mes y mes, cridant ab gran fúria: «¡Crucifical, crucifical!»

En aquest punt li fou portat al President un extrany missatge. La sua muller (4), á qui la tradició designa ab lo nom de Claudia Procula, turbada per un somni, envia un recado incontinent á son marit per dirli que 's guardés be de condemnar á *aquell Just*; per lo que Pilat procurá de varias maneres

(1) Matt. XXVI, 20; March. XV, 11.

(2) Marc. XV, 7.

(3) Quant carnals fossen las ideas que 'ls jueus s' havian format del llur Messias se pot veure en Maimonides (*Sanedrin* cap. II, 1) en que diu, mostrant no creurhi gayre: «En aquells dias (del Messias) los homes tornarán Angels, eternament inmortal, multiplicantse de modo que omplirán l' univers eternalment. Lo Messias, ab l' ajuda de Deu benehit, viurá y la terra produhirá espontáneament vestits ja fets, pa cuyt, etc.»

(4) No's trobe estrany veure aquí citada la muller del President, quan hi havia una lley romana que prohibia als governadors d' emportar en la dona á las provincias. La lley realment hi era; pero se sab que desde l' Emperador August dexá de observarse. Vide. Tácit, *Annals*, lib. III, cap. 33 y 34.

veure si podia salvarlo. A la fi se determina de ferlo assotar, com avans havia promés als sacerdots, esperant per aquest medi poder moure á compassió al poble, si fos estat possible (1).

II

LO ASSOTAMENT

Duas maneres de flagel-lació usavan los romans. La primera la infligian á aquells que ja havian sigut condemnats á mort de creu (2). Era tant desgarradora, que ben sovint los atormentats espiravan á la forsa dels colps. Los instruments que servian per tal flagel-lació, eran comunament ó primas vergas d' olm, ó lo que era mes atrotç dolor y major infamia del pacient, assots de corretjas que portavan á l' extremitat unas boletas d' os ó de plom ab punxas (3).

L' altra manera de assotament se empleava fins ab aquells que no havian de sufrir la pena capital, ó per obligarlos á declarar, ó per castigarlos de certs y determinats delictes. Mes un tal castich podia sols aplicarse als esclaus; tot ciudadá romá n' era exempt, segons la lley Porcia y Sempronia; y, axí com aquesta lley prohibia á mes que un ciudadá romá pogués ser condemnat á mort de creu, així generalment los romans eran exempts d' una y altra manera de flagel-lació; de modo, que en últim resultat entre 'ls romans, sols los esclaus, á rigor de lley, podian ésser batuts ab assots ó vergas. Sinó que la lley no era observada á provincias, com afirma Cícero contra Verres y Joseph Flavi contra Cestio Floro, (4), lo qual feya assotar en judici y després crucificar fins á aquells que pertanyian al ordre dels *cavallers*. Menos consideració se tenia per tant al comú del poble de las nacions subjugas.

La segona especie de assotament fou la que 's feu sufrir á Jesús per ordre de Pilat, ja que en tal punt encara no se 'l havia sentenciat á mort. Pero per atrocitat, la segona no era inferior á la primera, y dependia el tot dels governadors que la manavan. Eusebi, describint tal estrago en alguns mártirs, s' expressa en aquets termes: «Tots los presents s' horrorisavan, veyentlos descarnats fins á las venas y 'ls ossos exir per fora y fins arribarse á veure las entranyas.» Se conta de molts cassos en que 'ls assotats caygueren morts y quedaren agonisant (5). Veus' aquí 'l módo ab que 's procedia á castigar als condemnats á tal pena. Ab quatre esgarrapadas s' arrancavan los vestits al pacient, y 's comensava la execució (6). Devegadas, després que se 'ls havia despullat, eran lligats ab los brassos per devant á una columna baixa, obligantlos així á estar encorvats per rebre millor los colps. La tradició 'ns conta una tal cosa de Jesús; Sant Geroni diu que aquesta columna fou mostrada á Santa Paula á Roma (7), y Prudenci assegura que en son temps subsistia y 'n dona las midas, uns tres palms d' alt.

La flagel-lació solian ferla 'ls lictors. Mes, Pilat, com governador de segona classe, no tenia lictors al seu servey, y perçó la feu fer als soldats que donavan la guardia en lo Pretori. De aquí 's pot inferir que Jesús no fou assotat ab vergas, que era l' eyna propia dels lictors, sino ab assots de corretjas.

Molts doctes moderns son de parer que l' assotament de Jesús fou la nomenada *quastio per tormenta*, açó es, la tortura admesa pel dret romá per arrencar del réo la confessió del delictes. Aquesta opinió se fá verosímil per las paraulas que digué després Pilat als jueus, mostrantlos á Jesús després d'

(1) Vide Fabrici, *Codex apocr.* tom. I, pág. 398 y tom. II, página 242; Niceforo, *Hist.* I, 30; Lo Menologi grech posa á Procula entre 'ls sants.

(2) Joseph. *De bello* II, 14, 9; Heyne, *Opusc. acad.* vol. III, n. 11.

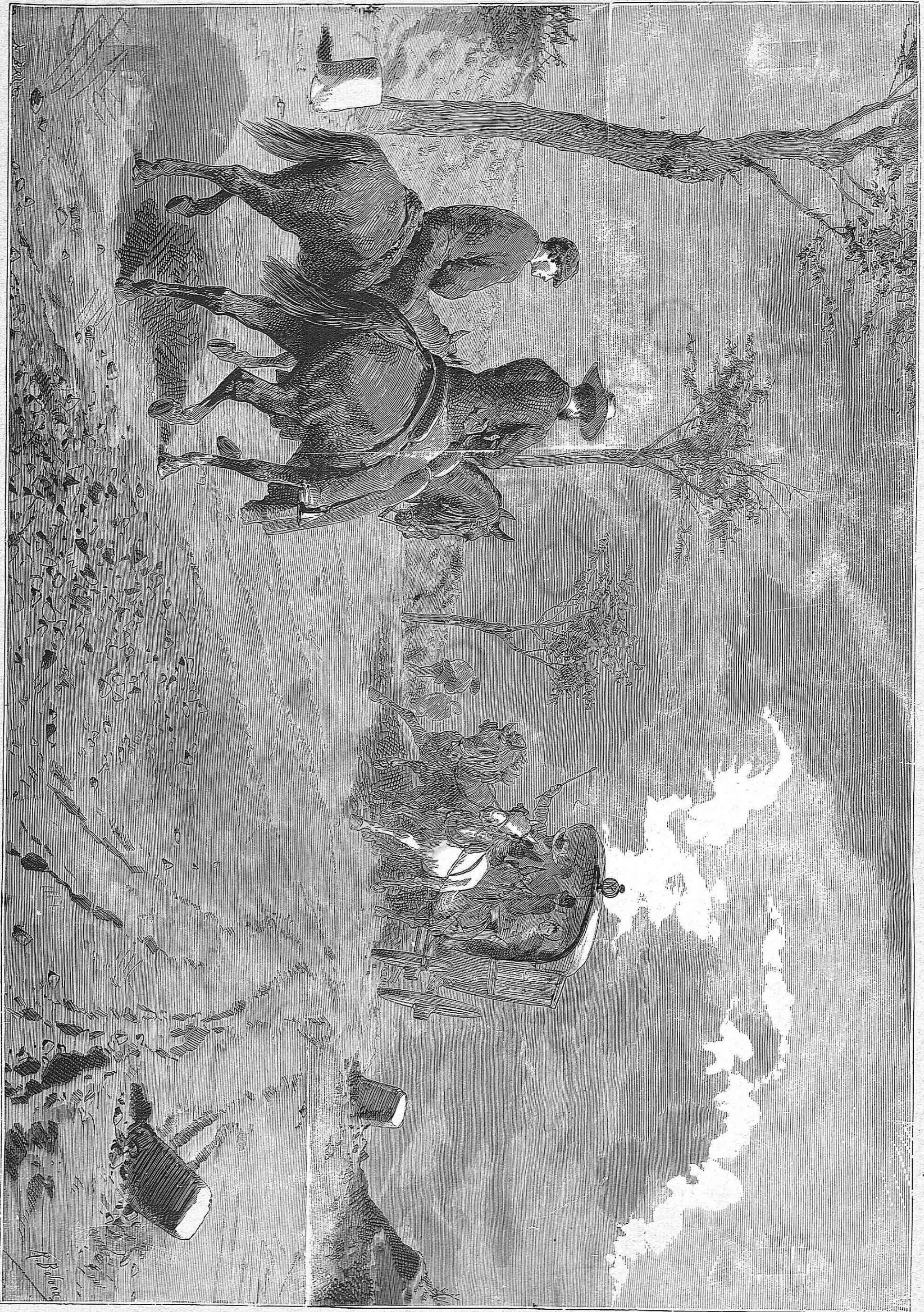
(3) Lipsius, *De Cruce*, 1, 3.

(4) Livius, x, 9; *Digest.* x, 4; VIII *De panis*, 19, 10.

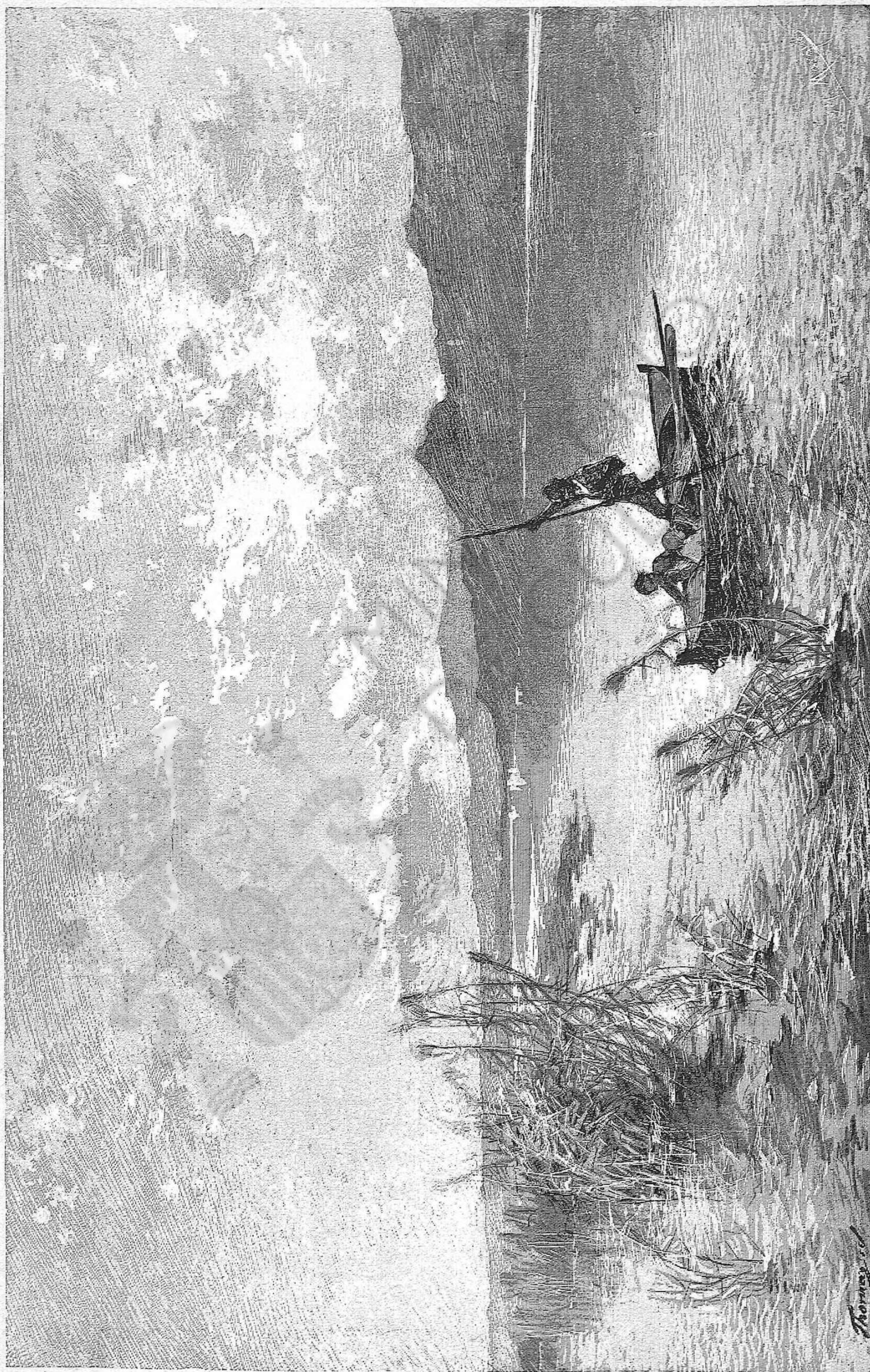
(5) Filon. *in Flacc.* n. 10; Hegre loc. cit.

(6) Dionis de Halicarnás, IX, pág. 596. A. Gelio, X, 3.

(7) S. Geron. *Ep. ad Eustoch*; Gregori de Tours, *De gloria martyrum*, c. 11.

LA CARRETERA, PER BALACA

L' ESTANY DE BANYOLAS, PER J. M. MARQUÉS

haverlo fet assotar: «Mireu que us lo trach á fora, perque vejau que no trobo culpa en ell;» paraules que farien suposar que realment Pilat hagués empleat la flagel·lació ab Jesús á títol de tortura per posar en clar si era culpable. Pero Pilat no estava ben convenut ja de la innocència de Jesús y no ho havia declarat axís repetidas vegadas? Cóm, donchs, hauria volgut usar de la *quæstio per tormenta* ó assotament per obligarlo á confessar son delict? Per lo qual es molt verosímil que'l feu assotar á títol de cástich y escarment, per després posarlo en llibertat. Axís ho havia promés als jueus poch avans, com se despren de aquelles paraules de San Lluch (XXIII, 1): *Emendatum ergo illum dimittam*; com si digués: «Li faré donar una bona assotada per tot lo mal que hage pogut fer, y després lo dexaré marxar.» Aquesta flagel·lació, donchs, que ell havia promés fer donar á Jesús, la feu efectivament executar ab la mira de dar alguna satisfacció á la rabia dels jueus, pera després lliurar al acusat de mals pitjors. Fins presa axís la cosa, podia molt be la mateixa flagel·lació ser alegada pel president com una nova prova de la innocència de Jesús; y perçó aquelles esmentadas paraules de Pilat: «Veus aquí que us lo trach á fora» etc., troban en aquesta hipòtesis, igual que en la primera, una justa explicació.

III

LA CORONACIÓ DE ESPINAS

Després del assotament, Jesús, fou entregat als escarnis de la soldadesca. Sobre sa esquena, macada y llagada, tiraren un drap á guisa de mantell, li posaren al cap una corona de espinas y una canya á modo de ceptre á la ma dreta, y agenollantse devant d'ell lo saludavan rey de jueus. Després li escupian á la cara, li donavan bofetadas, y prenentli la canya de la ma, li donavan colps sobre la corona, fent aixís penetrar mes las espinas.

Aquesta acció dels soldats tingué'l doble caràcter de befa ignominiosa y de feroç estrago. Baix lo primer aspecte fou la repetició y compliment de la burla que ja Herodes Antipas havia fet de Jesús. Com aquell l'havia vestit d'una blanca clámide, tractantlo de pretendent á la dignitat de Messias, axís los soldats fingiren regonéxerli en ell una tal dignitat, fent la coronació del rey dels jueus.

Tal era en efecte lo ritu ab que se celebrava la coronació dels reys en Orient. Sentats en son trono, en aspecte y majestat de senyors, vestits de manto real, ab lo ceptre á la ma y la corona al cap, solian los soberans orientals rebre de sos propis súbdits l'homenatge de servitut, del qual ne formava part la anomenada *adoració*, agenollantse y proferint la salutació *Salve ó rey*, aclamació que també s'usava sempre que'l rey visitava alguna ciutat ó provincia ó tornava á sos dominis (2). Pero aquesta cerimonia que's feya de veras ab los reys llegítims y apreciats, se feya per burla á qui havia pretingut lo trono inutilment, ó be ab los destronats per una revolta de poble.

La historia nos presenta alguns cassos de aquestos que tenen molta semblansa ab la ignominiosa escena representada per los soldats en la persona de Jesucrist. Conta Filon que quan Herodes Agripa (aquell mateix que després llevá'l cap á Sant Jaume y ficá á la presó á Sant Pere; *Actes*; XIII, 14) aná á Alexandria per ensenyorisen, los alexandrins que no lo volian regonéxer, feren escarni de sas pretensions vestint un cert Caruba ab corona de paper y ceptre de canya y manto; y com que Agripa era de rassa real y regnava sobre una part de la Siria, los alexandrins posaren irònicament al tal Caruba lo nom de *maris*, que en siriach vol dir *senyor*, y rodejantlo en gran número lo aclamaren y li feren fer

alguns actes principals de la régia dignitat (1). Vopisco descriu una escena semblant (2); pero no's veu clar si allí's representá per adulació ó per mofa.

Pero l'insult fet aquí per la soldadesca á Jesús, supera moltíssim per inhumana barbárie al que'ls alexandrins feren á Agripa, ó á Prócolo aquell bufó, cas que l'acció de aquest se prenga en sentit de burla. En lloch de un manto de púrpura llansaren sobre las espatllas del Redemptor una grossera clámide de soldat, en lloch de una corona de hermosas y olorosas flors li posaren al cap una corona de espinas punxants que li foradavan la testa, en lloch del ceptre una canya ab la qual lo colpejavan, y á la fácil burla d'una irònica aclamació seguí prompte lo mes cruel estrago, que requeya sobre un que estava ja llagat y dessangrat ab innumerables assots!

Venint ara 'ls pormenors, la clámide que tiraren sobre las espatllas de Jesús, era una especie de *paludamentum*, açó es un tros de drap de llana de tall rodó y tenyit de vermell, que fermat ab un gafet al muscle dret penjava per la espatlla esquerra, de modo que sols aquest costat quedaba cubert. Fins los capitans del exércit y 'ls emperadors portavan un tal mantell, que per ells prenia'l nom de *paludamentum* y *sagum*; sino que'l *sagum* era de mes bona llana y tenyit duas vegadas, y'l *paludamentum* dels emperadors era de púrpura y un poch mes llarch que 'ls senzills mantos dels soldats. Se diu que Numa Pompili fou lo primer en vestir de semblant manera. Sant Lluch s'expressa verament com si'l manto tirat sobre las espatllas de Jesús fos de púrpura; mes no fou altre en realitat que la clámide roja dels soldats, y ja 'ls antichs intérpretes havian notat que no devia pendres al peu de la lletra la expressió del evangelista, perqué per la semblansa del simple tint vermell ab la púrpura, sovint se cambiavan una per altra las denominacions.

Quant á voler saber determinadament de quina especie de planta fou la corona d'espinas, no es cosa tan fácil de decidir. La significació de la paraula grega *acantos* que emplean los evangelistas, no porta á cap resultat precis, perqué era'l nom comú á totas las menas de espinas. Los antichs expositors cregueren que fou lo jonch marí, que fá unas espinas llargas y mólt agudas; aixís opinan Toledo, Pereira y altres. Pero Gretzer (3) pensa que fou lo *rhamnus*, que segons Hasselquist es una planta semblant á l'eura, d'un vert fosch y de pocas espinas. Pero Sieber (4) sosté al contrari que atés la contectura de aquesta planta, nò se'n hauria pogut fer una corona. Aquest viatjer s'inclina á creure que fou lo *lycium spinosum*, que es lo mateix arbust que'l que ve significat ab la paraula *sc'auk*, empleada en aquest indret en la traducció arábiga dels Evangelis. Las ramas del *lycium* son espinosas y fortas. Searcer está per l'acanto. Hasselquist opina lo següent: «Es bastant verosímil que'ls soldats per coronar á Jesús se servissen de una planta que se semblá á la que se usava per coronar á llurs capitans y emperadors, á fi de expressar millor lo escarni de la pretesa dignitat de Jesús» y per eix motiu suposa que seria una especie de aranyoner y axís també ho pensa Russel (5).

La canya que posaren per ceptre á las mans del Salvador, seria probablement l'*arundo donax* de Linneo, ó sia la canya marina, perque segons Sieber se feya servir de bastó. Certament no podia ser la *arundo* ó *canna* senzilla de Celso com creu lo Rossenmüller, perque es massa frágil, y poch se'n haurian pogut servir los soldats per pegar al diví pacient, com conta l'Evangeli.

(1) Prócolo, cap. 13: «Quum in quodam convivio ad latrunculos luderetur, atque ipse decies imperator exisset, quidam non ignobilis scúrta: Ave, inquit, Auguste, allataque lana purpurea, húmeris ejus ingressit eumque adoravit.»

(2) Vid. Suida, en la par. *Clamys*.

(3) Vid. Gretzer, *De Cruce*, I, 11.

(4) *Viatges*, pág. 143, 145.

(5) *Palestina*, 321.

IV

¡ECCE HOMO!

Després de aquesta bárbara irrisió del adorable Jesús que'ls soldats havian fet seguir á la despiadada flagel·lació, Pilat lo tragué de nou á fora per presentarlo al poble. Estava tan desfigurad y malmés y en estat de commoure tan vivament als cors mes durs, que'l president no pogué articular al presentarlo mes que aquestas duas misteriosas paraulas: «¡Veus aquí l'Home!» Pero 'ls escribas y sos secueces se posaren á cridar com cans rabiosos: «¡Crucifical, crucifical!» Una tal y tal furibunda crueltat fastigüeja é irritá á Pilat que girantse ab los jueus los va dir ab to desdenyós: «Preneulo vosaltres y crucifiqueulo, que jo no trobo en ell culpa.»

Nóts que en estas paraulas del president romá no sols hi havia una brusca declaració de no volerse tacar las mans ab la sanch de aquell just, sino també un sarcasme contra 'ls jueus; puig que, primerament, no tenian ja aquestos potestat de condemnar á ningú á la pena capital, y luego lo suplici á la creu no estava en us entre ells, y ans al contrari lo tenian per la llur lley prohibit y abominat. Be sentiren la picada del sarcasme los jueus, y perçó, com volent justificar devant de Pilat la propia barbárie ab lo pretext de la legal necessitat, se apel·laren á la lley, fingint veures obligats per ella á demanar la mort de Jesús: «Nosaltres tenim la lley (cridaren) y segons la lley ell deu morir, perque 's fá passar per fill de Deu.»

PASSIÓ

DE

NOSTRE SENYOR JESUCRIST

Jesucrist, la passió vostra
ajudámela á cantar;
mes morint per culpa nostra
¿que faré sinó plorar?
Si plorant pujo al Calvari,
Vos al cel mé pujaréu,
puig la escala per pujarhi
es l' escala de la Creu.

Cristians, per darnos vida
vol morir lo Salvador,
dantse á tots per despedida:
¿dols senyal de son amor!
Sos deixebles son á taula
fent ab Ell l' últim sopar,
quan los pasma sa paraula
de que 'ls vulla 'ls peus rentar.

Pere diu, tot fentse entrar:
— Vos á mí no 'm rentaréu,
— Si jo 'ls peus no 't rento, Pere,
no entrarás al regne méu.—
— Donchs rentámels, responia,
peus y mans, ánima y tot;
quan per Vos rentat jo sia
res del món tacarme pot.

Ab ses llágrimes los renta,
cada peu un bes ó dos;
los aixuga, y quan s' assenta
té'l parlar més amorós:
— Jo so mestre de vosaltres;
mes ¿sabeu per qué us renti?
perque ameu los uns als altres
com Jo á tots vos estimí.

Beneheix lo pa:—Preneune,
que es mon Cos sacramentat.—
Beneheix lo vi:—Bebeune,
que es la sanch de eix Cos sagra t.

(1) Joan, XIX, 4.

(2) Marcial, *Epigr.* XIV, 71, 2; Macrobi, *Sat.*, 2, 4.

Lo meu Cor á tots convida;
qui ab fervor combregará,
si es mort, cobrará vida;
si es viu, no morirá.

Mes, combrega entre nosaltres
qui vol ferme trahició;—
y mirantse 'ls uns als altres
tots li diuhen:—¿Seré jo?
—Es aquell que 'l boci 'm prenga,
puig ab ell menjo en un plat;
¡ay de qui traydor me venga!
¡tant debó que no fos nat!—

Ja ab sa dolsa companyia
Jesucrist s' en baixa al hort,
hont los diu en sa agonia
que está trist fins á la mort:
—Orem tots que al veurem pendre
mon ramat s' escampará,
y si es prop qui m' ha de vendre,
no es pas lluny qui 'm negará.—

S' agenolla y mentres ora
reb lo cálzer de dolor;
primer glop que n' assabora,
no pot més lo Redemptor:
—De mon llabi apartat sia,
Pare, eix cálzer de pecat,
mes no 's fassa, no, la mia,
sinó vostra voluntat.—

Jesucrist ja es á la vora
de la mar de la passió,
ja de l' ona que 'l devora
sent la furia y l' amargó.
Veu dels mals la pertinacia,
veu dels bons la ingratitut;
de tants homes la desgracia
que per sempre s' han perdut.

Claus, martells, assots y espines
tots plegats al cor los sent;
suor d' aygua y sanch divines
per la terra va corrent.
Los seus dormen y 'ls desperta:
—Aixecauvos, ve 'l traydor;
¿no estaréu una hora alerta
ab qui per vosaltres mor?—

Com un llamp á tots consterna
de cadenes drinch confús,
y ja veuhen la llanterna
dels que cercan á Jesús.
Lo traydor Judas que 'ls mena,
los ha dit entrant al hort:
—Tingau á punt la cadena,
y á qui bese lligau fort.—

Jesús diu:—¿A qui cercau?
—A Jesús de Nazaret.
—¡Donchs, jo só!—y la turba cau
vora 'ls peus del que escomet.
Dues voltes los aterra,
dues voltes que ha parlat,
quan:—Alsauvos diu de terra:
hora es ja de ser lligat.—

Arribant Judas lo besa:
—Amich meu. ¿que vens á fer?
d' un bes fals ab la finesa
¿tu m' entregas presoner?—
A sant Pere que feria:
—Enveyna 'l coltell,—ha dit;
qui de coltell feriria,
de coltell será ferit.

Mes diumenge me rebéreu
entre palmas y llorer,
y ara ab pals y armes isquéreu
com si fos un bandoler.—
Dona 'ls brassos als que 'l prenen,
cos y ánima al dolor;
les cadenes que 'l detenen
son cadenes del amor.

Mentres lligan y engrillonan
al que fá rodar los cels,
sos deixebles lo abandonan
com anyell als llops cruels.
¡Trist de mi! pecant un dia
vos deixí, Jesús, també;
mes, oh dolsa companyia,
ja may més vos deixaré.

Afrontarlo Anás intenta,
y ab ma férrea 'l seu criat
un revés tant fort li venta
que per terra l' ha tirat,
Jesucrist, obrint la boca,
manso y dols li respongué:
—Si he dit be, ¿per qué se 'm toca?
si he dit mal, ¿digas en qué?—

Mes que aquesta bofetada,
crits y colps dels enemichs,
sent Jesús la relliscada
del millor dels seus amichs:
general d' un Rey tan noble,
de lluny Pere, pas per pas,
va seguintlo ab tot lo poble
desde Anás cap á Caifás.

A l' entrada trist se queda
de la sala del consell,
á escalfarse en nit tan freda:
—També aqueix anava ab Ell.—
prompte diuhen les criades
de la casa de Caifás.
Pere diu per tres vegades:
—A Jesús no 'l coneix pas.—

Lo gall canta, y ell sospira,
ell sospira de dolor,
y veient que Cristo 'l mira,
son sos ulls un mar de plor;
puig li apar que encara escolta
lo que deya ahí á sopar:
—Ans que 'l gall cante una volta
tres, perjur, m' has de negar.—

Si com ell no volem caure,
al perill no 'ns exposem,
que si Deu no 'ns en ve á traure
dins sos llassos morirém.
Si ja som al precipici,
bon Jesús, daunos la ma;
si 'ns mirau ab ull propici
Llucifer nos deixarà.

Quan los falsos testimonis
á Jesús han acusat,
dihent que es per los dimonis
si ha tres morts ressucitat,
Ell pregunta:—¿Ets tu 'l Messias?—
Diu:—Jo só,—y ab crit molt fort
van cridant llengues impies:
—¡Blasfemá! ¡digne es de mort!—

Nit terrible fou aquesta
per lo nostre Salvador;
plouhen colps sobre sa testa,
vils insults sobre son Cor.
D' ulls tapantlo ab sa má dreta
un que ab l' altre l' ha afrontat:
—Endevina, si ets profeta;
diu, qui es que te ha pegat.—

Judas tem que 'l poble 'l mate
y un rosech lo té confús:
—Veusaquí 'ls diners de plata,
mes tornáume 'l bon Jesús.—
Li responen:—¿Que 'ns importa
dels diners ni del pecat?—
y llensantlos á la porta,
dalt de un arbre s' es penjat.

A la sala del Pretori
va Jesús entre enemichs,
que li fan 'l acusatori
de mentides y embolichs.

Ell escolta la insolencia
y á Pilat no respon res;
qui admirat de sa ignocencia
prompte á Herodes l' ha remés.

Lo mal jutge s' en alegra,
veurá á aquell que may ha vist;
peró sa ánima es molt negra
per mirarshi Jesucrist.
Volent veure algun miracle,
lo pregunta y no respon:
no está, no, l' etern Oracle
á mercé de tot lo món.

Ell ho pren com á despreci
y el remet á Pons Pilat,
fent posar vestit de neci
al que es Font de veritat.
La divina Sapiencia
es tractada de dement,
perqué l' home en sa demencia
s' es cregut omniscient.

Al Pretori de tornada
torna á veure Pons Pilat
la figura trasmudada
d' aquell Lliri trepitjat.
Desitjant salvar sa vida
trau un lladre de presó,
y á aquell poble deicida
parla aixis desde 'l balcó:

—Quan la Pascua 'ns ve á sonriure
llibertar un pres era us;
¿quin voleu que jo deslliure,
Barrabás ó bé Jesús?—
—A Barrabás dona vida,
á Jesús mort y torment.—
Y engegant al homicida,
fá assotar al Ignocent.

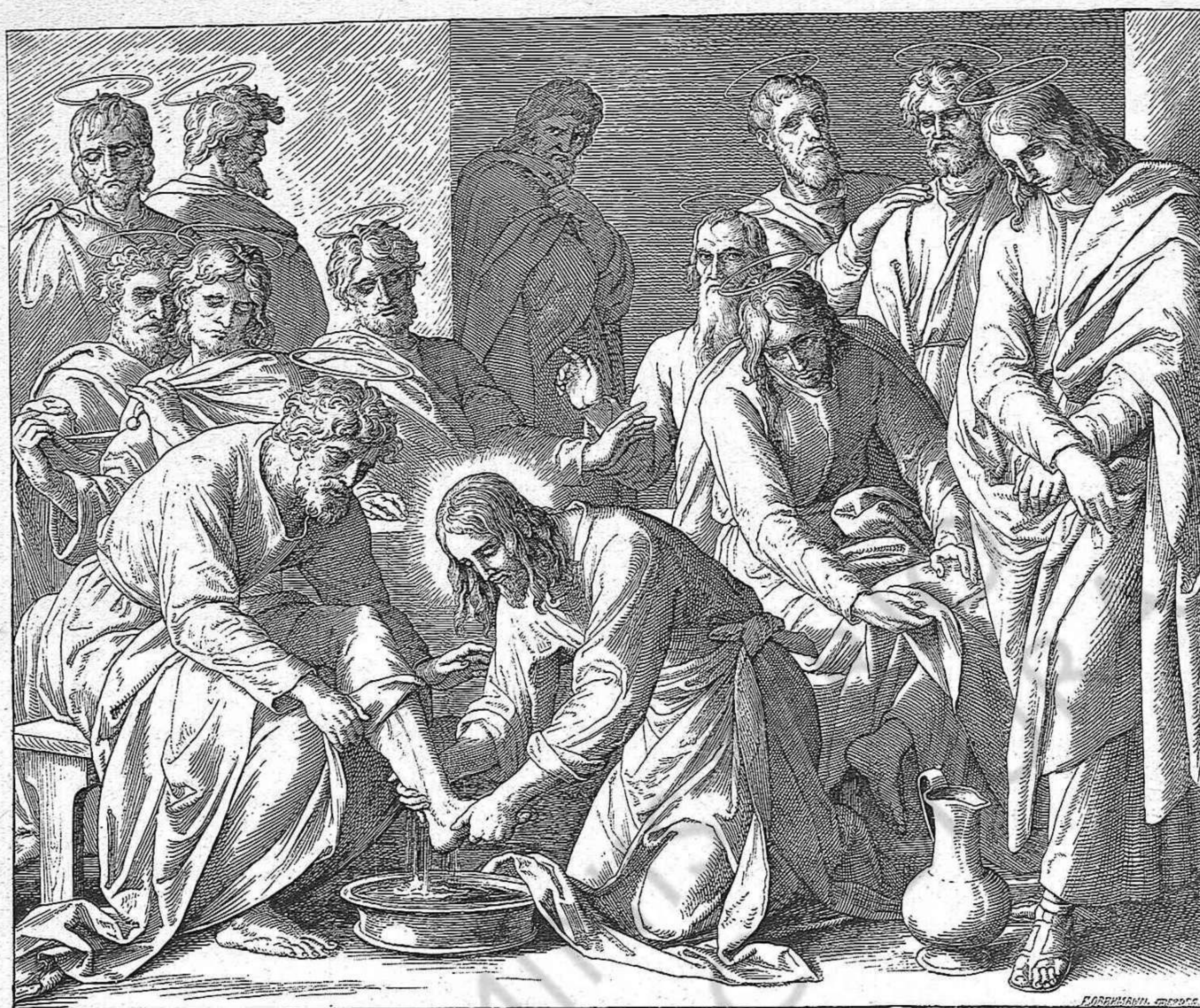
Sis sayons sobre Ell se llansan
com sis llops sobre un anyell,
se rellevan quan se cansan
y assots plouhen demunt d' Ell.
Se li rompen ¡ay! les venes,
sa carn pura va á bossins;
y Ell en mitj de tantes penes
va pregant per sos butxins.

«¿Qué t' he fet, morint, me crida,
pecador, en qué t' he ofés?
no tinch part sense ferida;
fill meu, no m' assotes més:
mes m' assotas, punys y clavats,
sent Jo 'l Deu que t' ha criat,
y tants colps ma vida acabas
quants retornas al pecat.»

Ab espines afrontoses
coronaren son pur front,
ab espines de les roses
que jo cerco per lo món:
per mantell un drap vestintli
s' agenollan á sos peus,
y ab la canya percutintli:
—Deu te guard, Rey dels jueus.—

Tot mostrantlo en tal figura,
—*Ecce Homo*, diu Pilat,
al blanch Lliri d' hermosura,
veusaquí com l' hem posat.—
—*Tolle, tolle*, crucifical,
cridan tots al jutge inich;
de morir digne judicial,
ó ets del César enemich.—

Llavors dona la sentència
de morir clavat en Creu,
y entregantlo á sa potencia:
—Feune, diu, lo que voleu;
més sa sanch sobre vosaltres;
jo m' en vull rentar les mans.—
Cridan tots:—Sobre nosaltres
cayga, sobre 'ls xichs y grans.—

LO LAVATORI

LO POBLE DEMANANT LA MORT DE JESÚS

LO CAMÍ DEL CALVARI

LO SANT SEPULCRE

Abrassant la Creu pesada
Jesús llansa un gran sospir:
— Vina, vina, esposa amada,
que en totes brassos vull morir:
ells seran d' amor los llassos
que relligan l' home á Deu;
pecadors, seguíu mos passos,
y ab Mi al cel arribaréu. —

Li obre 'ls muscles la Creu dura,
y á tres passes cau malmés.
Al carrer de l' Amargura
¡ay! sa Mare l' ha escomé;
de neguit son cor esclata:
— Fillet meu, ¿donchs hont anau?—
— A morir per gent ingrata;
Mare meva, ¡á Deu siau! —

Tots l' escupen y li pegan,
y ab la sogra que du al coll
tant l' estiran y arrossegan
que 'l camí de sanch es moll:
Creu tan grossa l' agobia,
mos pecats encara més;
cada recayguda mia
lo fa caure al fanch estés.

Morint ja ab tanta ferida,
han llogat al Cireneu,
allargantli un punt la vida
per donarli mort de Creu.
Puig la má tots hi hem posada,
ajudemlo en sos dolors,
y ab sa sanch malaguanyada
barrejemhi nostres plors.

La Verónica ab coratge
de suó y pols l' ha aixugat,
y en sa toca reb sa imatge
com un sol ennuolat;
si ab los fets com ab la boca
tots servissem al Senyor,
¡ay! l' imatge d' eixa toca
passaria á nostre cor.

Cada pas una cayguda,
y ¡ay! ningú li ha dat la má;
un jument té qui l' ajuda,
y Ell sols té qui 'l matará.
A unes dones y á nosaltres:
— No ploreu, diu, sobre Mi,
mes plorau sobre vosaltres
y 'l pecat que es mon butxí. —

Isaach que va al suplici
de la Creu portant lo feix,
en l' altar del sacrifici
vol ser víctima Ell mateix.
Ab sa sanch immaculada
vol rentarnos de pecat;
sols després d' eixa regada
florirá la humanitat.

Al Calvari li llevaren
lo vestit devant de tots,
y arrancantlo renovaren
les mil llagues dels assots.
Deshonestos, deshonestos,
que adorau per Deu al fanch,
no doneu torments d' aquestos
á qui 'us dona vida y sanch.

Ja en la Creu la má li clavan
que al malalt dava salut;
ja sos peus que sempre anavan
hont patia un desvalgut.
Si se escriuixen les montanyes;
María, als colps de martell,
¿qué farán vostres entranyes
d' hont nasqué tan ros y bell?

Escolantse gota á gota
ja ab la Creu lo van alsant,
fent florir la terra tota
lo dols plor del arbre sant;

quatre rius d' amor ne rajan,
quatre rius del paradís;
fins que á beure 'ls cors hi vajan
may lo món será felís.

Trets de lloch tots los seus ossos
se podrian ben contar,
molls de sanch té 'ls cabells rossos,
los ulls térbols de plorar.
— Si ets Messias, un li crida,
¿cóm no baixas de la Creu?—
y Ell pregant pel homicida,
— Perdonau, — diu á Deu.

— Perdonau los tots, mon Pare,
que no saben lo que fan, —
y girantse envers sa Mare,
li encomana sant Joan:
— Assí tens la Mare meva,
y aquí, Vos, lo fill amat. —
Pecador, sa Mare es teva;
vina, vina al seu costat.

Lo mal lladre renegava,
mes respon lo lladre bo:
— A mi y tu 'l delicté 'ns clava,
mes Jesús no ho mereix, nó.
¡Al tornar Vos á la Gloria
recordáu de mi infelís! —
— Donchs ab Mi á cantar victoria
vuy serás al Paradís. —

Mira á dreta, mira á esquerra,
sos deixebles ja no hi son;
veu al cel cástich, y á terra
improperis, creus y afront.
Com ses mans son Cor s' esqueixa,
nu morint y en soledat:
— Pare meu, quant tot me deixa,
¿per qué m' heu desamparat? —

Troba sols fel y vinagre
al obrir sos llabis sechs,
¡quan li donan fel més agre
les blasfemies y renechs!
Ab un crit dols y fortíssim
diu després: — ¡Tot es finit!
en los brassos del Altíssim
encomano l' esperit! —

Per no veure'l com moria
s' eclipsaren lluna y sol;
fent extrems com d' agonía
l' univers vestit de dol:
cel y terra s' estremeixen,
vel del temple es esqueixat;
sols més durs no 's mitxparteixen
nostres cors que ho han causat.

No restantli alé de vida,
nos doná la sanch del Cor,
hont la llansa enbermellida
nos obrí 'l cel del amor:
sols per rébrens ab mil besos
baixa l' cap al espirar,
ab los brassos ¡ay! estesos
per podernos abraçar.

Sols després de tal batalla
s' hi pogué acostar la mort;
mes la mort rompé la dalla
al donarli un colp tan fort:
sos portals obrí la Gloria,
y la rassa d' Israel
cantant himnes de victoria
s' en pujá dels llims al cel.

De la Creu lo devallaren
Nicodemus y Joseph,
y en los brassos que 'l bressaren
¡quánt mudat sa Mare 'l reb!
embalsamantli á besades
ulls y galtes, mans y Cor,
la fereixen ¡ay! plegades
set espases de dolor.

¿Que s' es feta ta bellesa,
gentil Rosa de Saron,
nevat Lliri de puresa
que embalsamas tot lo món?
Mans inícues te deixaren
sense forma ni color,
y en los peus que 't trepitjaren
tu vessares ton olor.

Plorau, Angels, que cantáreu
la nit santa de Nadal;
ales d' or que lo abrigáreu,
veniú ara á amortallat.
Mes la fosca sepultura
ja á María l' ha robat,
que ab son cálzer d' amargura
plora en trista soledat.

Tot cumplint les profecies
se desvetlla gloriós,
y al Sepulcre les Maries
ja no hi troban lo seu Cos:
troban sos Angels que 'ls diuhen:
— No 'l cerqueu aquí enterrat;
mes cercáulo entre 'ls que viuhen
á Jesús ressucitat. —

Son front sembla 'l de l' aurora,
d' or finíssim son cabell;
sol de Pasqua que l' adora
no es, nó, tan ros y bell.
Benedictus cantaria
sortint dels llims Israel,
y un chor d' Angels respondria:
— En la terra y en lo cel. —

A sa Mare 's deixa veure,
que 's comensa d' anyorar,
y á Tomás que no hi vol creure
les cinch llagues fa tocar.
Després puja á la alta Gloria,
que algun dia Deu ens dó,
per haver cantat l' historia
de la santa Passió.

JASCINTO VERDAGUER, PBRE.,
Mestre en gay Saber

RECORTS

FRAGMENTS DEL «LLIBRE DE MA VIDA»

(1858)

LO GRAN CARNESTOLTES DE BARCELONA

Qui no ha vist lo Carnestoltes de aquells anys á Barcelona no ha vist res. Venècia y Roma varen perdre llavors lo primer lloch que havian ocupat sempre en aquesta lley de diversions populars. ¡D' extranjers si 'n venian! Jo sè de un gran personatge rus que cada any deixava sa terra expressament pera presenciar la nostra rua y no tenia prou boca per alabar tot quant hi eixia, donchs tot, tot era triadíssim y de gran cost.

Un més avans ja tothom parlava dels trajos que 's feyan fer; dels cotxes que 's guarnian de nou; del nombre de cavalls que hi anirian; dels joves que havian de compondre la mascarada, tots ells fills de las casas més ricas y conegudas de Barcelona; y armers, sillers, perruquers, sastres, sabaters y pintors, tothom treballava ab afany y entusiasme. Las botigas venian per válua de grans quantitats, los confiters amanian los dolsos y confits per quintars, y las floristas rebian encárrech de tindre preparats pèls dias de la festa milers de rams ab los que 'ls disfressats obsequiavan á las senyoras dels balcones.

Aquestas pèl seu cantó, totes, qui més qui menys estrenavan bonichs, contribuïent á fer creixe lo mohiment entre 'l comerç, que aquells dias feya gran negoci; y aqueix, ab lo bon humor que solen dar las ganancias, afegia al aspecte general de la

ciutat un to de franca alegria que arribava fins a las classes treballadoras, comunicant tot aixó a Barcelona un ayre y una animació que en cap més época del any torna a tindre.

Los balcones de las pocas casas de la Rambla que podian ser llogats, ja per endavant ho eran a preus crescutíssims, y las cadiras de la rua se veieren sovint disputadas ab més afany de lo que ho son avuy las dels ministeris.

Arribava al últim lo diumenge tant esperat, y al ser molt avans del mitjdia casi totas las botigas tancavan las portas, donchs amos y dependents se morian de ganas d' anar a veure la cavalcada que tanta curiositat despertava ja avans de apareixe pels carrers de Barcelona. En efecte, desde las deu del matí en avall, no hi havia barri que no tingués ocasió de veure alguna cosa que la encuriós y fins entussiasmés. Ja era un rich mosqueter dalt de un briós cavall lo qui cridava l' atenció fent ressonar las pedras de un carrer; ja una carretela ab criats de luxosa llureya que s' aturava a la porta d' una casa pera rebre a quatre cerimoniosos xinos, tots vestits ab minuciosa propietat y ab telas del més exquisit bon gust; ja feya tremolar los vidres dels balcones un feixuch y preciós carro alegórich tirat per tres ó quatre parells de cavalls guarnits ricament y lluhint en sos caps bellas y dauradas diademas plenas de flonjas y viroladas plomas. Aquí una de las disfressas se feya compondre ab impaciencia pèl armer, y sens descolcar, los magnífichs esparons que lluhia en sas botas de campana; allá un' altra se ficava dins de la casa d' un guanter pera provehirse de guants blanchs; altra donava en una confiteria lo darrer encàrrech pera que no li manquessen los confits al passar la colcada; otras no tenint esperas' aquadrillavan en nombre de cinch ó sis y, formant aplech, se dirigian al punt de reunió. Y a tot aixó los vehins y curiosos omplian las portas y 'ls balcones, y 'ls xicots de carrer animavan lo quadro, fent rotllo al entorn de las disfressas y donantse a exercicis de gimnástica popular en senyals de alegría, mentres alguna musica tot anant al centre d' hont havia de sortir la comitiva, omplia l' espay de melodiosos acorts y tonadas falagueras. Ara ajuntes a lo dit un cel preciós y un sol espléndit, ab que 'l temps afavoria generalment a aquellas festas, y 's tindrà una aproximada idea de lo que era llavors a Barcelona lo dematí del diumenge de Carnestoltes.

A las dotze del mitjdia moltíssima era la gent que afal·lerada feya camí a corre-cuyta envers al lloch hont s' organisava la mascarada; empero aquesta no emprenia la marxa fins a la una ó quarts de duas.

Allavors era quan al so de las musicas se posava en ordenat mohiment tot aquell mar de belluts, sedas y pedrerias, voltant una currúa interminable de magníficas carretelas y sembrant flors, llansant confits y fent extremeixe de goig a la capital de Catalunya.

La inmensa varietat de trajos, si bo l' un millor l' altre; la colorayna dels mateixos; lo espatech dels corçers que, a la barreja, corrian amunt y avall del aplech; los acorts de las musicas de regiment que formavan part de la colcada; la ramor del poble que s' ho contemplava ab los ulls que li eixian de las concas; tot aixó y los balcones omplenats de graciosas donzellas y bellas damas, y 'ls carrers plens de gom a gom de gent mitj folla d' alegría, però respectuosa y ben educada, saludant lo pas de la comitiva ab exclamacions d' admiració y paraulas d' aprobament, y la munió d' estotxs de confits y rams que llansats al ayre, pujavan als balcones ó queyan als peus dels que 'ls tiravan ab tanta esplendidesa com garbo, formava un conjunt de poesia y d' artística bellesa que sols los que han tingut lo sort de contemplarho poden apreuhar en tot son valer.

La memoria que se 'n guarda ab tot y los molts anys que fa que han passat, millor que las pus triadas paraulas, diu a la nostra joventut si eran ó no

aquellas mascaradas dignas de ser tingudas per las millors de Europa.

En efecte, aixís foren consideradas llavoras y ho son encara, quan d' ellas se 'n parla. Ni Roma ni Venecia tingueren may en sos carnivals res tan rich, ni tan espléndit, ni compost de joves tan ayrosos en sas maneres, com galants en sas paraulas.

En prova de la riquesa que en ellas campejava, tinch encara memoria de un jove que vestia 'l trajo de xefe del exércit prussiá en temps de Frederich lo Gran; donchs bè, aquest trajo no més que de durlo un sol dia, li va costar al que 'l lluhí, cent duros; y dich no més que de durlo, perque encara que va ser fet a posta pèl interessat, torná a quedar després per la casa que li proporcioná. Hi va haver qui, segons veu pública, duguè esparons d' or macís; no faltantnihi que ostentaren en las pedrerias de sos trajos, brillants y otras pedras preciosas no solament bonas, que aquestas casi totas ho eran, sinó de grandarias no gayre comunas.

Los arreus dels cavalls, alguns d' ells reunian prodigis de riquesa y de bon gust. Y ¿'ls corçers? Molts de pura rassa, de gran preu, y de formas inmillorables; sa majoria eran de propietat particular.

Tant en los trajos dels genets, com en los dels joves que seyan en carretela, hi regnava la varietat més complerta: des del 'l artar al Pell-roja, del Esquimal al Hotentot, del Jankee al Circasís, res hi mancava. Indis, russos, anglesos, xinos, arabs, negres, turchs, japonesos, moros, alemanys, polachs, peruans, mejicans, suissos, egipcis, assiris, grechs, romans, cavallers del temps dels Lluisos XIV y XV, castellans del segle de Carles V y Felip II, tot aixó y molt més hi figurava. ¿Y trajos de capritxo? D' aquests la llista fora interminable, empero mereixen citarse, encara que sia a truco de ferme pesat, unas granotas a dalt de cavall, un molí de vent, un D. Quixot, y un mico colcant un cavall disfressat de gos d' ayga, que foren l' admiració de tothom.

Ara tot aixó ha passat a la llista dels recorts y es en eix concepte que 'n tracto.

Los joves d' avuy que, tot lo més, han aconseguit algunas comparsas ó mascaradas que de nits han corregut per nostres carrers y s' hi han entussiasmat, no 's podrán fer cárrech de la gran ventatja que aquellas duyan a n' aquestas y tal volta trobarán mon parer exagerat si 'ls dich que de las unas a las otras hi va la mateixa diferencia que hi ha entre una pedra fina y una de falsa. No obstant, es veritat.

¿Com se va perdre aquesta costum que tant feya lluhir al jovent d' aquell temps y que tants beneficis produhí al comer de la nostra ciutat?

De la manera que solen pérdres totas las cosas bonas que a Barcelona s' han dut a terme, des dels comensos de aquest segle en avant.

Un aplech d' homes ilustrats ó richs fan un centre ó inauguran una diversió lluhida, logran arrelarla, donarli crédito, ferla notable; donchs bè, desseguida ixen los seus plagiaris en homes d' esferas més humils que no tenen los medis ni 'ls elements d' aquells, y que ab sas costums poch en armonía ab la institució que plagian, la desacreditan aviat, no sens avans lograr que 'ls que la fundaren se retirin a casa seva, aburrirts y fastigujats. Y lo qu' esdevé en festas succeheix en negocis, en lletras, en arts y fins en actes de la vida pública.

Aquesta fou la causa de la mort de unas colcadas tan maravellosament espléndidas y bellas.

Mes algú dirá: potser: a qué ve tractar y donar a llum impressions motivadas per cosas de tant poch valer com ho son unas festas de Carnestoltes? Si 'n tracto aquí es precisament perque aquest llibre está dedicat a recorts de ma vida, y un dels més vius recorts de ma juvenesa es lo que acabo de contar. Será una criaturada si 's vol; però hi ha tantas criaturadas que 's recordan ab goig, quan los cabells blanchs nos empenyen dret a la tomba! ¿Se vol res més ignocent que una joguina de nen? y, ab tot, jo

més de duas y de tres vegadas n' he contemplat alguna de meva, no sols ab amor, sinó també ab certa melangia barrejada de dols anyorament de un passat que no ha de tornar y que ha sigut per mi lo paradís de una trista vida. Al vol de aquella joguina s' animan y se m' hi apareixen las personas que obtingueren las afeccions més puras de mon cor y que ja no tornaré a veure més en aquesta terra, y es ab lo recort d' ella com los recorts d' aqueixas encara avuy endolsan un xich la fel que amara la meva excepcional y casi solitaria existencia.

FRANCESCH PELAY BRIZ

JESÚS A JERUSALEM

Envers Jerusalem, la ciutat santa,
Jesús feya la via,
y al peu d' aquell bressol de tants profetes
esconmogut y trist axí 's planyia:

— Oh filla de Judá, ma dolsa esposa,
vas de perfums y niu de maravelles,
¿per qué no ous ma veu? ¿per qu' ergullosa
a mon esguart d' amor clous les parpelles?
Jo vinch assí ab missatge de dolsura
y 't crido en va que 't cega la follia;
quan s' álsin contra teu jorns de malura
en va tu 'm cridarás de nit y dia.
¡Malastruga de tu, qu' en ton desvari
ma veu no vols entendre!
Oh filla de David, un temps m' aymia
tan hermosa com tendre,
esquina prest tes vestes enjoyades,
cobreix, Jerusalem, ton front de cendra
perque 't dich que tes hores son contades.
Y jo 't dich verament que veurás guerra
y pesta y fam: se 't corcarán els ossos
y la carn se 't fondrá al foch de tes penes
sota la pell marcida;
se 't glassará la sanch dins de les venes
y en ton cor no hi haurá ni un glop de vida.
Tos fills malalts acostarán debades
a tos pits sechs les famolenques boques...
¡ja no 'ls podrás nodrir! Sobre la terra
sense lloch hont ficarhi la petjada
serán com grans de blat demunt les roques
escampats sa y enllá per la ventada.
Y despulla dels forts, presa dels febles,
¡ay! plorarás en eternal viduesa;
y en veritat te dich qu' en tots els segles
tristesia no hi haurá com ta tristesa.—

Així deya Jesús: les mans plegades,
muts los dexebles y espantats l' ohian;
les dones, esglayades,
dins son ventre plorar al fills sentian,
y els núvols la ciutat abrigallaven
y els pórtichs y les torres tremolaven.

ANICET DE PAGÉS DE PUIG

LA ESCALA DEL VICI

I

Si may vos trobeu a Esparraguera y no teniu posada, anévosen al hostal de Sant Antoni. La casa es nova y gran; sobre la ampla portalada s' hi veu l' imatge del gran patró feta ab rajola de Valencia. Vos eixirá a rebre l' hostalera que es una jovensana grossa y bella, y al entrar ja veuréu al hostaler, també galant home, ab aspecte y vestidura d' hisendat; tant ell com ella són tractívols y bona gent a carta cabal; y allí 's serveix ab gust. Creyeume, si may aneu a Esparraguera, poséu al hostal de Sant Antoni qu' estareu bè.

Jo hi vaig ésser una vegada, y per cert a primers

de desembre. Me recordo que 'l dia era molt núvol y que ferem un tros del viatge casi á las foscas y carregats de fret entre mitj de montanyas y boschs de pins. Quan arribavam ja era vespre; però lo cel s' havia aclarit y feya un xich de celistia.

Jo no 'm puch avenir á la soletat, y, menjant sobre tot, aymo la companyia; aixís es qu' en havent aconduhit l' equipatge á la cambra, en lloch de sopar allí, com m' oferian lo mosso que 'm descarregá y la mestressa que m' acompanyava, vaig preferir anarmen ab la demès gent, per no estarme sol com una persona insociable.

Mentres lo sopar se feya, demaní per la casa d' en Pep Canals, y, haventme dit que era prop darrera mateix en un carreró, hi vaig anar tot seguit ab lo sagal d' una galera, que s' oferí á acompanyarmhi. Quan hi forem, vaig donarli unas quantas pessas de dos, y 'l xicot se 'n torná content; però encara no m' ha dit «Gracias.»

—¡Tu per aquí!— exclamá en Pep aixís que 'm va veure.

—Sí, ja 'u veus. Poch t' ho pensavas; ¿no es veritat?

—Oy tal! Aferrat com estás á la vida de Barcelona, ja es un miracle que 't vejám per aquí.

—Jo 't diré. Assumptos interessants, qüestió de diners, es lo que m' ha fet vindre. Tinch d' arribar fins á Igualada, y com no 'm fa prou goig anar pel mon á las foscas, me quedo á Esparraguera fins demá al matí.

dona de mitj temps ben conservada, me presentava ab carácter d' exigencia, llagonissa, pa y vi; l' avi des del escò m' empenyia ab sas paraulas, cap al costat d' ell á la vora del foch, conseqüent en sa fal-lera ja antiga de contar fets de la guerra dels francesos, en la que havia militat. La relació del avi vaig acceptarla, lo pa y beure 'l vaig refusar; y, quan poguí desferme d' aquella bona gent, fiu via dret al hostal.

—Quedem entesos, — va dir en Pep al serhi.

—Entesos, — li vaig respondre.

II

Al ser al menjador, hi trobí molta gent que sopava; y allí ahont me digué una serventa 'm vaig asseure. Era á cap de taula y 'm tocaren per companys un

carboner molt aixut de paraulas y un minyonet fill seu que no feyan sinó engolir depressa y remullar la boca sovint. Jo ho feya un xich ab calma y 'm distreya passejant la vista per l' espayós menjador. No hi havia res de particular, més lo conjunt de testas, unas ab catxutxa, altrás ab gorra vermella ó morada, alguna ab mocador de cotó lligat, las donas ab los seus de pita, los trajos foschs y 'ls clars, nous ó descolorits, las mantas viroladas ó de color blau, las diferents posituras, la general animació, y 'l continuat xarroteig; tot á la feble claror de llums d' oli tenia certa cosa que m' agradava. Però en un racó hi havia una colla que contrastava notablement ab tot lo demès; alló al primer cop d' ull ja 's veyá no esser de la terra: dos homes, l' un jove y magre, l' altre gras y vell, un y altre ab barret de copa y levita negra, tot llardós y un xich gastat; tres d' altres ab un gorra peluda, y tots ab vestiduras que no deixavan compendre cap estament social; una vella grassa y mal

—Ca! ca! no vull que marxés tant aviat.

—M' es precís, noy, no 'm deturo més.

—Bè, vina, vina, que soparás; y lo demès ja 'u enrahonarém.

—Me sap greu, però no puch compláuret, tinch compromís al hostal.—

Aquí en Pep va respóndrem ofés.

—Home, per qué venias, donchs? Si t' has proposat agraviarme pera que, quan baixo á Barcelona no 't moleste posant á casa teva, no tenias més que dirmho, y quedavam entesos.

—No, Pep; de cap manera, — vaig saltar jo desseguida. — Res d' aixó: es que, no sabent las tasqueras de la vila, com vinch bastant carregat, necessitava al saltar del ómnibus aconduhir mon equipatge; que si no, pots pensar.....

—Si son excusas, tu t' ho saps. De totas maneras quan hajas sopat vindré á cercarte, y anirém al café.

—Corrent; però estich cansat, tinch de llevarme dematí, y 'm será precís retirar dejorn.

—Com vullas; però entra á beure un xich, que almenys te vejan l' avi y la tia.—

Vaig inclinar la testa en senyal de accedir, y passant la quadra dels telers y atravesant lo pati, nos ficarem á la cuyna. Allí 'm fou necessari sostindre altra batalla per la qüestió de menjar: la tia, una

TARRASSA — APUNTACIONS DE PAHISSA

UN INTRUS, PER GIACOMETTI

fardada ab mocador gran, confós de vell y brut, á las espatllas; una minyona que semblava haver estat senyora y duya roba de colors llampants, y dos xicots de deu á dotz' anys, dos esquitxos d' homes, que fumavan ab tota serietat, conversant en tó formal y fenthi petar tot sovint algun renech.

«Qué serán aquesta gent?» pensava jo entre mi.

—Ja has sopat?—diguè en Canals venintme á cercar quan jo ni d' ell me recordava.

—Hola!—fiu jo mitj sorprés.—Sí, estich á las tevas ordres.—

—Donchs, anem?

—Anem.—

Y eixirem al defora.

III

A Esparraguera, com en móltas altras poblacions de Catalunya, no acostuman encendre 'ls fanals del carrer sinó en nits de fosca. Lo vespre de que parlo

no era pas mòlt clar; però, essentho suficient pera que transitessen los que coneixian la vila, no cremava cap llum. Las portas eran tançadas, y sols d' alguna que altra escletxa sortia alguna claror, que no llumenava res. Açó y 'l ser la primera volta que jo petjava semblants llochs, me feya anar casi á las palpentas y arrimat á mon company pera no caure, fins que trobantnos en una plassa entrarem á un café que hi havia al racó.

L' establiment era en uns baixos bastant llarchs, de sostre no molt alt, lo decorat vell y malmés; lo serviment y 'ls articles que s' hi expedian, encar que no mólt bons, se podian rebre; però alló estava sumament desanimat: un sol quinqué de petroli cremava al mitj de la botiga y no més un parroquiá seya mitj adormit devant d' una taula. Allí, al seu costat nos posarem després de donar la bona nit.

—Ja 'u veus, noy,—me deya en Canals,—aquí no es com á Barcelona, no hi ha la llumenaria y 'l tráfeh á qu' esteu avesats.

—Es cert,—li vaig respondre;—mes, per açó

mateix, m' agrada algun cop trobarme fora d' aquell brugit y d' aquella animació. Cada dia y sempre lo mateix, també cansa.

—Café?—va cridar una minyona vestida modestament al estil del poble.

—Sí,—contestá en Pep.

Tot seguit ella mateixa 'ns posava 'l serviment á taula, y, poch després, nos omplia 'ls gots ab lo such aromátich ben calent.

—Aquí, ab tot, los cafés guanyan als vostres en una cosa,—continuava en Pep mentres la noya abocava.—¿Has vist may en altre café un mosso que valga tanta moneda com lo qui ara 'ns serveix?

—A fé no,—responguí volent seguir la broma.

—Vaja, vaja!—barbotejá ab senzillesa la noya avergonyida.

—Sinó que (dech dirtho),—continuava 'l meu amich,—es mólt dolenta, més dolenta...!

—Hala, hala! Hont va aquest?—feu la xicota, com si volguès protestar, però mitj rient.

—Mira si 'u es,—refermà ell,—que sempre li dich si vol casarse ab mi, y ella se 'n burla.

—Vès, vès, vès!—va interrompre aquesta ab més animació y ab lo mateix riure.— Aixó no m' ho digas ni per burla. Ja sè que una trista criada com jo no pot pensar en un hereu com tu.—

Llavors vaig intervenirhi dihent:

—Y per qué? Una noya es per un rey.

—Si 'l rey la vol,—va observarme.— Però aquest rey tè cosa mòlt millor. Lo que 'm diu á mi tè de explicarho á la Molinera.—

Mon company y jo esclatarem en una rialla.

—Hola! hola! expliques; continuheu,— vaig cridar.

Peró va trencarnos la conversa una aparició extranya: un d'aquells dos homes ab levita y barret que feya poch sopant me cridaren l'atenció, se ficava café endins determinat y ab ayre sinistre.

—Deu lo fassa bo!—nos diguè la criada, que 's girá com nosaltres, á guaytarlo.— Ara 's fica al billar pensant guanyarhi las Indias; y s'erra ben bè, no hi trobará sinó al Massaguer y al hereu Tit; aquí no hi venen jugadors.

—Quí es aquest home?—vaig preguntarli ab interés.

—Un perdulari! va ab una colla de ganduls que han vingut á fer comedia.

—Comedia! comedia!—saltá l'home del costat nostre, que vestia mitj pagés, mitj menestral, y duya una vara ab tireta de cuyro.—Aviat ho dius «comedia!» Lo que fan es gimnástica, y que no treballan malament.—

Llavors surtia de dins tot mústich lo personatge que 'm cridava l'atenció, y poguí contemplarlo á mon gust: aparentava com uns trenta anys, era alt y prim, groch y lleig, ab bigoti y mosca; mes á pesar d'ací y del trajo, sa cara y tota sa persona tenian quelcom de distinció.

—Jo l'he vist un remat de cops, l'un hora açí y l'altra allá,—afebí l'home de la vara quan lo saltimbanquis va ser fora.—Jo tinch negoci, y tan aviat só á sant Pau com á sant Pere. Déu fer sis anys que 'l vaig conéixe á Madrid: llavors treballava en lo *Circo imperial* y era l'admiració de la cort. Se presentava á tot endret ab la cara negra, vestit ricament de moro, y li deyan lo príncep Mehemet-Alí.

—Voleu dir qu' es príncep?—preguntá la minyona senzillament.

—Qué ha de ser? tonta;—va respondre 'l negociant,—tè tant de príncep com de negre; tot ho feya no més per cridar l'atenció y cobrar anomenada.

—Mira: cosa d'un any y mitj després, vaig anar á Sevilla per una compra d'eugas, y ja 'l vaig veure ab la cara neta y vestit com l'altra gent.

«Aquest home va de baixa,» vaig dir entre mi; y, en efecte, anava ab una colla que dava funció al ras, cayenthi 'l sol, no gayre lluny de la fira.... Y vaja, 's veu que va perdent, perdent, cada dia més.

—Home! (á propòsit)—me diguè en Pep.—Aquets gimnástichs, ó lo que sian, demá farán funció. Hi anirém.

—Ca! ca! jo no puch anarhi: de bon matí, quan passe la diligencia, tinch de marxar á Igualada.

—Tu mateix—botziná l'amich ofés en son amor propi.—Com aquí no hi ha Liceo ni hi cantan óperas.... Però, ja t'ho dich, no hi faré gayre nosa á casa teva.

—Bè, vaja, hi anirém, no vull que t'agravies,—fiu jo.—Però ja es tart. ¿Anem á dormir?

—Quan vullas,—responguè ell ja satisfet.—Cobra, noya.—

Y allargá dotze quartos á la minyona que vingué saltironant.

—Vostés ja van á dormir,—feu prenent los diners mentres l'home de la vara eixia sens dir mot.

—Y donchs?—va respondre 'l Pep.—Vosaltres també tancaré, que ja es tart. Oy, Quimeta?—

Ella feu que sí ab lo cap; y donantnos la bona nit, sortirem.

IV

Quan en Canals m'haguè deixat á la posada, un mosso ab lo llum á la má, va acompanyarme fins á l'habitació. Al posar lo peu en los primers grahons, vegí amunt, entre las ombres, com lo baix d'unas faldillas de color vermell encés que tot seguit desaparegueren. En havent pujat, nos trobarem en un lloch bastant espayós, ple de portas: al davant mateix de l'escala hi havia la cambra meva. Com ja me l'havian ensenyada, hi anava decidit, quan, al serne no mòlt lluny, mos peus toparen ab un objecte, que ab lo cop exhalá un soroll pregon qu' en aquella hora quieta semblava un gemech.

—Qué dimoni es açó que 'm ve entre peus?

—Ca!—responguè 'l mosso de baix en baix.— Un timbal d'aquella trepa que ha arribat avuy.

—Que dormen per aquí tal vegada?—vaig preguntarli.

—Sí; allá á la porta de l'esquerra. A dins hi ha altras estadas, però no sè cóm s'arreglan... Si son tots d'una familia, ó qué. Lo que sí es cert que portan mitj mon, y no saben ahont ficar tanta cosa, com que han hagut de posar lo timbal y esta caixa aquí. Oh y encara las endróminas que tenen per baix.

—Y voleu dir que són lo que semblan? Tambè podrian ésser.... Qué sap un hom lo que podrian ser!

—Lladres?—va respondre 'l mosso, remenant lo cap y fent la mitja rialla.—No 'u crega, dormi tranquil, jo li asseguro. Tinch massa bon ull,—afebí tocantse 'l dret ab lo cap dels dits,—ja 'ls coneix á la lleuga; no tinga por de res.—

Jo vaig treurem la clau de la butxaca, y mentres obria 'm doná 'l llumet dihent:

—Vaja, descansar de gust. Si se li ofereix alguna cosa, no ha de fer sinó cridar. Anem, santa nit tinga.

—Bona nit,—vaig respondre, entrantmen al dormitori y tancant ab clau.

V

Sia qu' en lloch se dorm tan bè com á casa, fos lo temor que m'inspiravan los hostes vehins, lo cert es que comensí á remenarme pel llit sens poder clucar los ulls. Al despullarme en la cantonera, al costat del llum y de la capsa dels mistos, ja vaig posarhi ma pistola Lefauchaux que tinch per anar de viatge, y ho fiu ab lo propòsit de si m'obrian la porta, al primer que entrès, ferli foch desseguida; però res se sentia, regnava una quietud de mort.

Serian quartos d'una (encara no m'havia adormit) que me semblá percibir certa ramor suau, com un frech, y per las esclexas de la porta entrá un raig de claror. Salto alarmat, però ab molta cautela, agafó ma pistola, aplico un ull al pany, puig jo recelós, al ficarme al llit havia tret la clau, y veig lo saltimbanquis jove surtint de sa cambra en mànega de camisa. Duya una palmatoria encesa á la má y una capsa sota l'aixela, y s'encaminava dret á la meva habitació.

«Ja ha vingut l' hora de que 'm servescas,» diguí mentalment á la meva arma, result per tot lo que s'esdevingués.

Jo no treya l'ull de mon observatori; lo gimnasta tras, tras, anava venint. Estava trasportat, lo moreno verdós de son rostre s'havia convertit en color de cera... «L'acció que va á escometre 'l pertorba, —pensí,—no se m'escaparà.» En aquell moment, parantse, s'asseya en lo timbal y va posar lo que duya demunt de la caixa. Llavors mon recel se convertí en la més gran admiració.

Un pich va seurer, se recolzá y, passantse las mans pel front y pels ulls, semblava que pugnás per allunyar alguna imatge ó idea que l'atormentès. Al cap d'un xich, va treure de la capsa una escribanía xiqueta y paper, sucá depressa la ploma, mes tot plegat com repensantse, la deixá y traguè de la

capsa mateixa un plech d'una cosa que 'm semblaren fotografias.

La distancia ni la claror del llum me permeteren véurelas ab perfecció; però 'm semblaren retratos de homes, de donas y fins de alguna criatura. Ell anava extenentlos, y se 'ls mirava possehit d'una exaltació febrosa: tan aviat mitj-reya com son rostre sofria una contracció de dolor ó d'ira; n'agafava algun, y extenent los brassos com si volguès estrènyehi l'objecte representat, després besava aquella imatge, y, deixantla, queya en un estat d'abatiment y, recolzantse, ab las mans al front, llensava un sospir.

Açó durá una estona. De sopte, com qui pren una resolució ferma, sucá la ploma altre cop y 's posá á escriure depressa. De tant en tant se 'l veyá pararse, rumiar, y 's comprenia que modificava alguna cosa de lo escrit. Després aconduhí 'ls ormeigs y 'l paper dins de la capsa: y tornant á mirar aquell aplech de retratos, hont semblava campejar una gran diversitat de vestiduras, com possehit d'una excitació nirviosa, los prengué d'un á un esqueixantlos en mil bocins, que llansá per la finestra. Fet açó, ofegant un gemech, va tornarsen com havia vingut.

Quan ja ni un feble raig de claror percebia, calmada ma inquietud que l'aparició d'aquell home havia aumentat, vaig tornarmen al llit, ab desitj d'adormirme; però llavors la curiositat, ocupant lo lloch del temor, me desvetllava. Jo 'm feya las següents reflexions:

«¿Y á tu qué t'hi va ni t'hi ve ab que un saltimbanquis, un qualsevol que may has vist ni conegut, se lleve á la nit, mire retratos, los esqueixe y 's pose á escriure? no 't valdria més dormir que entregarte á vanas conjecturas de si l'home haurá begut més de lo regular ó bè haurá perdut lo seny? Vaja, que açó es patir á gratient y sens utilitat de cap mena... Y bè: qué hem de fer? Som homes ó no 'n som?»

La lógica d'estas reflexions me semblava irresistible; mes la punxeta de la curiositat la tirava á perdre. La forsa del voler que arriba fins allá hont pot y la de la necessitat que no tè lley, l'una ó l'altra ó las duas al plegat, se 'n dugueren la victoria. Me vaig adormir.

VI

—Vaja, home, qué hi fas al llit! Aixecat, que á horas d'ara 'l sol ja ha mort una pila de gent!—

Aixís me cridava en Pep al endemá, acompanyant sa exhortació de cops á la porta; no sè cóm no la tirá á terra. Qué 'us penseu quins cops?

En bona fé va dar-me un sust. Tant bè que jo dormia! Segons qui haguès estat, prou li tirava qualsevol cosa entre cap y coll; però interiorment, en ma passió de són, vaig malehir á en Canals de cap á peus.

Mentres jo 'm vestia, ell pagá l'hostal, y aixís que vaig tenir la porta oberta, entre ell y un seu mosso carregaren lo meu fato y després anarem á casa seva.

Tot just havian tocat las set quan hi arribavam, y ja 'm tenian la xocolata á punt. Abans d'anar á missa major, esmorzarem: vingué l' hora de dinar sens qu'entremitj ocorreguès cosa digna de ser contada, y 'ns deixarem caure, després tot passejant, al mateix café de la vigilia.

Haviam buydat las tassas, y de més á més, una copa cada hu, y tot fumant lo *puro*, bromejavam ab la Quimeta, quan, sentint lo redoblar d'un timbal, tots los concurrents, moguts per la curiositat, eixiren al defora. Era la passada dels saltimbanquis.

—Ja van á comensar; será cas de anarhi,—feu mon amich ab interés.

—Quan vullas,—vaig respondre pensant en l'escena de la nit anterior que no m'havia pogut traure del cap des del punt en que 'm vaig trobar despert.

ANTONI CARETA Y VIDAL

(Acabaré)

MITXDIADA

¿Qué hi sens, que tan sospiras,
á dintre de ton cor,
y los teus llabis creman
y los petons son foch?
¿Qué tens, que tes mans brusen
y está suat ton front,
la vida meuha,
qué hi tents á dintre 'l cor,
la vida amor?

¿Qué tens, que tes mirades
lluhenes com may son
y sens conhort sospira
ton llabi tremolós?
¿Qué tens, que de tes galtes
fuij lo rojench color,
la vida meuha,
qué hi sents á dintre 'l cor,
la vida amor?

Lo foch que hi sens á l' ànima
es 'l abrusant mitxjorn,
la càlida alhenada
del mes encés d' Agost;
es sol de mitxdiada
que ho crema y marceix tot,
la vida meuha,
lo foch que hi sents al cor,
la vida amor.

Mon llabi á cau d' orella
dihente sols un mot
t'ha obert traydor les portes
de un bell fantástich món;
ton ànima s' espanta
de tanta lluhentor,
la vida meuha,
y 't crema lo seu foch,
la vida amor.

Deixa venir la tarda,
quan baixi á posta 'l sol,
l' abim que ara t' espanta
veurás cobert de flors;
la fresca marinada,
l' oreig de l' aspre bosch,
la vida meuha,
refrescará ton cor,
la vida amor.

Condormte en los meus brassos
al bres de ma cansó
y en tos ullets hermosos
deixahi posar la son;
deixa que voli l' ànima
en mitx les boyres d' or,
la vida meuha,
del cel dels aymadors,
la vida amor.

Agost-83.

B. POLI

OPERACIONS DE GUERRA
EN
LOS FERRO-CARRILS Y SOS TELÉGRAFOS
PER D. F. DE LOSADA

Escriure un Manual es sempre una obra difícilíssima, si á la concisió del llenguatge se ha de reunir la claretat indispensable á tot llibre de caràcter eminentment pràctich. No passa dia que no vejам apareixer llibres de poch preu, que se anuncian com á Manuals pràctichs, però en la major part d'ells se cau en un dels següents defectes: ó no se saben escullir los punts sobresurtints del art ó ciencia de que tracta 'l Manual, y faltant criteri científich pera escullir, se creu l' autor en la obligació indispensable de no deixar de tractar cap dels punts, encara que no siga més que enunciantlos y suprimint tota mena de explicació, en qual cas lo llibre, més que Manual pràctich, es un programa d' exàmen ó sols un índex, ó bé, ab lo desitj inmoderat é inconscient

de rompre ab la ciencia, se prescindeix de tota regla y precepte, y sense 'l degut ordre científich, del qual may deu prescindirse, se converteix lo llibre en una colecció de receptas, completament inútil en la pràctica.

Lo qui escriu un Manual deu possehir abastament la part teórica y la pràctica de la materia que tracta. La primera, pera escullir ab coneixement de causa los punts sobre 'ls que descansa la part científica de la materia que va á tractar, á fi de que al mateix temps que ab la concisió del llenguatge y la sobrietat de demostracions se reduheixi 'l text, se suprimeixin aquells punts ó detalls que sian inútils en un llibre que ha de anar á mans de personas que exigeixen una aplicació directa de sas doctrinas. La segona qualitat, ó sia 'l coneixement de la part pràctica, se deixa veure al moment en qui mancat de aqueixas qualitats se atreueix á escriure un Manual, tant en las pretensions de llenguatge ténich, que no domina, com ab l' escàs criteri ab que 's presentan los coneixements empírichs en lloch d' aquells exemples fundamentals qu' han de guiar al pràctich en son treball diari.

Ab aquesta disposició d' ànim, reberem lo *Manual pràctico para las tropas ligeras*, escrit per lo tinent coronel graduat comandant de cavallería don Ferrán de Losada, de qual llibre, que porta per títol *Operaciones de guerra en los ferro-carriles y sus telégrafos*, imprés fa tres anys, se prepara la segona edició.

La circumstancia de véurel adoptat com obra de text en lo Colegi de Cavallería, nos ha fet fixar l' atenció, primer en lo índex y després en lo prólech del autor, que nos ha interessat més y més quan hem vist que 'l Manual en qüestió, *no está escrit para las tropas qu' han de maniobrar á las órdenes de jefes ú oficiales de Ingenyeros, quals coneixements son la major garantia pera no duptar de que en tots cassos desempeñarán aquellas son comés ab complet cert, sino* pera las armas de Infantería y Cavallería, las quals faltant aquest element ténich, no poden permanéixer quietas sense pendre una mida de la que dependeixen la vida de molts homes y tal volta l' éxit de una campanya.

En la última guerra civil hem tingut ocasió de veure actes de salvatjisme en la destrucció de ferro-carrils y telégrafos, per falta de coneixements en aquestos dos invents que fan tant servey. Lo senyor Losada fa, á nostre entendre, un gran servey ab son llibre, difundint entre la classe de tropa los coneixements que farán que aprecie en lo que valen aquestos moderns invents de comunicació: coneixement que 'l soldat, un cop llicenciat, lo portará á sallar y difundirá per tota sa familia.

Las materias de que tracta aquest llibre están divididas en duas parts. La primera, destinada á la part purament descriptiva, está dividida en set capítols que després de una introducció ahont se donan varias definicions y reglas generals, se tractan respectivament las següents materias: Material fixo, accessoris, material mòvil, locomotora, maneig de la locomotora, explotació, telégrafos eléctrichs de las vias férreas. Lo coneixement de aquesta primera part tal com está tractada, pòt dirse que si es indispensable á la classe de tropa, no ho es menys á tot lo personal que treballa en ferro-carrils. En lo llenguatge hi ha precisió, claretat y concisió. Res hi ha de sobras. No hi ha precisió de dir ni ensenyar res més.

La segona part de l' obra se titula: *Operaciones de guerra en los caminos de ferro*, y compren altres set capítols que tractan las materias següents: Consideracions militars, defensa; destruccions é inutilisacions; treballs de inutilisació y destrucció; recomposicions; reconeixements; transports militars. Aquesta part, de aplicació directa á l' art de la guerra, es de molta trascendencia; puig encara que las necessitats d' art tan desastrós obliguen á voltas á fer treballs de destrucció ó de inutilisació, may, si

son fets ab coneixement, causarán los danys qu' hem hagut de plányer en l' última guerra civil.

La obra consta de 281 pàginas y va acompanyada de cinch láminas litografiadas representant lo material fixo; los accessoris y 'l material de transport; lo material de tracció; lo telégrafo eléctrich de Breguet; destruccions y recomposicions.

Acabem donant nostra coral enhorabona al coronel Losada, desitjant que nostre exércit compte ab molts oficials que passin los ratos que 'ls deixan llibres las atencions del servey, adquirint y difundint coneixements útils á sa institució en particular y al públich en general, pera que á la justa fama de que gosa per son valor en la guerra, vaja juntada la de una sòlida instrucció y un veritable amor al estudi en temps de pau, ja que l' exércit compleix sa missió en la terra, no com instrument cego de destrucció, sinó com element preservatiu de tota perturbació social.

RAMON DE MANJARRÉS

TEATRES

Principal

Sis obras se han posat en escena en aquest coliseu, en cinch de las quals, l' eminent Rossi ha prés part y las anirem esmentant per l' ordre que guardan en los cartells.

I due sargenti, obra coneguda de tot lo públich, ja que l' han posada en escena totas las companyias italianas, y que está traduhida al castellá.

L' obra té per objecte posar de relleu lo desprendiment y abnegació de la verdadera amista, circumstancia molt apreciable y única calitat que sobresurt en la producció, que per lo demés está plena de inexactituts y de sensibleria. Rossi, no obstant, lo grá ab son talent fer lluhir la part del sargento condemnat á mort, portant la commoció fins al ànimo dels que coneixen la manera de fabricar aquesta mena de comedias.

En *Romeo y Julieta*, obra universalment coneguda, desempeñá, com es de suposar, la part de protagonista lo gran trágich, qual paper es dels que se li acomoda menos, per estar tan físicament distant del de jove y tendre amant veronés. En la part de Julieta, estigué molt discreta la senyoreta Belli-Blanes. En lo quint acte Parducci fá lo paper de alquimista admirablement.

Passo per alt *La donna romantica*, per la poca importancia de la obra que reduhida á la mida de pessa en un acte, que es la que tan sols ha de tenir, no passa temporada sense que 's fassi en un ó altre teatre ab lo títol de *Sistema homeopático*.

Si alguna obra te Shakespeare plena de fantasia supersticiosa y al mateix temps de dificultats, per posar en escena, es de segur «Macbeth.» A pesar de suprimir escenas y fins personatjes, com lady Macduff, se fá dificultosa sa execució total; no obstant, totas las dificultats foren vènsudas per Ernest Rossi, logrant en la escena final, quant se desafia ab Macduff, una immensa y merescuda ovació per la veritat ab que fou desempeñada. Lo arreglador del llibre ha posat lo desafió y mort de Macbeth sobre las taulas, sent axis que 'n lo original se suposa que passa á fora. Lluny de criticarho, creyem que dará lluhiment al final de la obra.

La senyora Brignone, encarregada de la part de lady Macbeth digué molt be son parlament, quant incita á son marit á matar al rey de Escocia, que més tart ha de ser son hoste.

No estigué aquesta actriu felís en la escena del deliri.

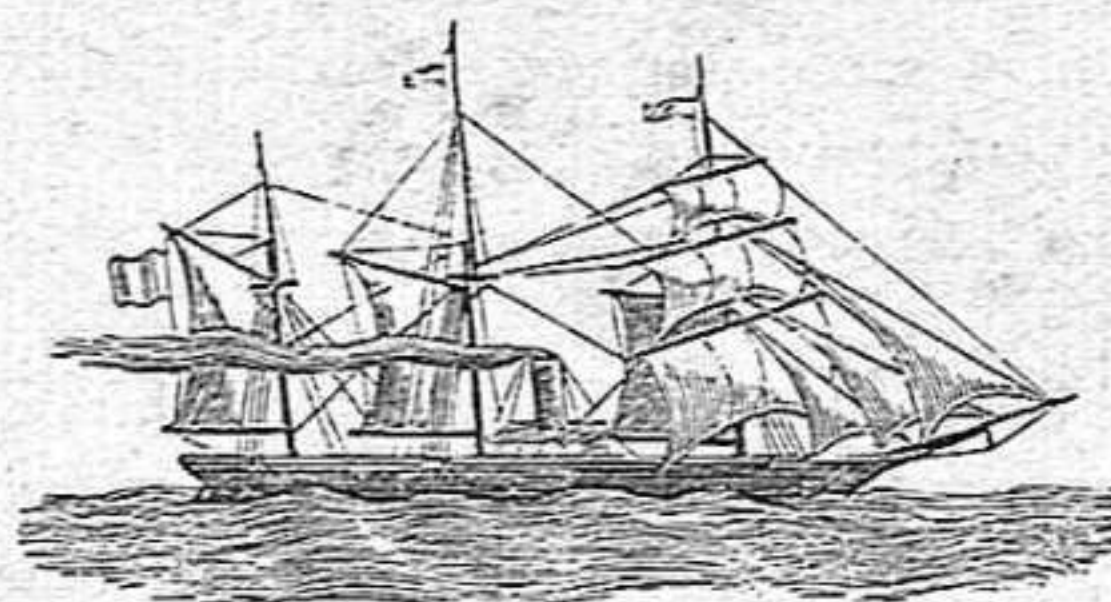
En *Sor Teresa*, no prengué part Rossi, puig la protagonista es, com se compren, la primera actriu que desempeñá bastant bé la senyora Brignone.

La forza de la coscienza, se posá una nit en escena y no assistirem á sa representació.

J. M. PASQUAL.

VAPORS - CORREUS DE LA

ABANS DE A. LOPEZ Y C.^a

COMPANYIA TRASATLÁNTICA

ABANS DE A. LOPEZ Y C.^a

SERVEY PERA PUERTO-RICO, HABANA Y VERACRUZ

Servey pera COLON y PACÍFICH

Sortidas	Barcelona..	los dias	5 y 25	} de cada mes.
	Valencia..		5	
	Málaga..		7 y 27	
	Cádiz..		10 y 30	
	Santander..		20	
	Coruña..		21	

Los vapors que surten los dias 5 de Barcelona y 10 de Cádiz admeten cárrechs y passatjers pera LAS PALMAS (Gran Canaria) y VERACRUZ.
Los que surten los dias 25 de Barcelona y 30 de Cádiz, y 'ls que surten lo 20 de Santander y lo 21 de

Coruña, enllasant los serveys antillans de la mateixa Companyia Trasatlántica en combinació ab lo ferro carril de Panamá y línea de vapors del Pacífich prenen cárrech á flete corregut pera 'ls següents punts:
Litoral de Puerto-Rico.—San Juan de Puerto-Rico, Mayagüez, Ponce y Agudilla.
Litoral de Cuba.—Santiago, Gibara y Nuevitas.
América Central.—Sabanilla, Colco y tots los principals ports del Pacífich, com Punta Arenas, San Juan del Sur, San José de Guatemala, Champerico, Salina Cruz.
Nort del Pacífich.—Tots los ports principals desde Panamá á California, com Acapulco, Manzanillo, Mazatlan y San Francisco de California.
Sud del Pacífich.—Tots los ports principals de Panamá á Valparaiso, com Buenaventura, Guayaquil, Payta, Callao, Arica, Iquique, Caldera, Coquimbo y Valparaiso.

Rebaixas á familias.—Preus convencionals pera estatjes de luxo.—*Rebaixas de passatjes d'anada y tornada.*—Billets de 3.ª classe pera l' Habana, Puerto-Rico y sos litorals á 35 duros.
De 3.ª preferent ab més comoditat á 50 duros pera Puerto-Rico y 20 duros pera Espanya.

Lo 5 de Maig sortirà d'aquest port LO VAPOR

CIUDAD DE CÁDIZ

pera CÁDIZ, escalas y demás serveys corresponents.

Consignataris: senyors D. Ripol y Companyia, plassa del Palau, cantonada al carrer de la Marquesa.

Nota. Aquesta agencia pot facilitar directament als cargadors los medis de assegurar las mercancías y efectes trasportats per los vapors de la Companyia, fins á verificar la entrega de ciertas mercancías y efectes en los punts de consignació.

Aquesta llegerdeta en vers, elegantment ilustrada ab 25 láminas fototípicas y diferents grabats, tot tirat ab varietat de tintas sobre magnífich paper Japon, formarà un volumet ricament enquadernat que's publicará immediatament y del qual se n'está fent una curtíssima tirada.

A pesar del luxo inusitat de l'obra, las personas

que desitjen adquirirla poden suscriureshi desd' ara en l' Administració de LA ILUSTRACIÓ CATALANA, al preu de 40 rals.

Los suscriptors á LA ILUSTRACIÓ CATALANA obtindrán una rebaxa de la meytat de preu, podent per lo tant adquirirla per sols 20 rals.

Una edició especial de la mateixa obra, feta sobre pergamí, 's reservará pera las personas que 's suscrigan abans de la publicació, á rahó de 100 rals l'exemplar.

PUBLICACIONES CATALANAS

	Mes	Trimestre	Semestre	Any
LA ILUSTRACIÓ CATALANA..	6 rals	18 rals	32 rals	60 rals
LA RENAIKENSIA. Diari de Catalunya. 2 edicions.	8 >	24 >	48 >	96 >
LA VEU DEL MONTSERRAT. Setmanari vigatá.	2 >	6 >	12 >	20 >
L' AVENS. Revista quinzenal de literatura y art.	>	>	12 >	20 >
REVISTA LITERARIA. Periódich mensual.	>	>	>	12 >

ESCRITOS ECONÓMICOS

DEL

Excmo. Sr. D. JUAN GÜELL Y FERRER

Aquest elegant volum se troba de venda en las llibrerías de Mayol, carrer de Fernando; Barcelonesa, Llibreteria; Verdaguer, Rambla del Mitx; Niubó, Espasera; y Puig, Plassa Nova.

HISTORIA DEL AMPURDAN

ESTUDIO DE LA CIVILIZACION EN LAS COMARCAS DEL NORESTE DE CATALUÑA

POR D. JOSÉ PELLA Y FORGAS

Se publica en fascicles de 100 planas á 3 pessetas quiscun y 's ven en las principals llibrerías de Barcelona y Girona. Per l' Alt Ampurdá E. Trayter, Figueras; pel Baix Ampurdá J. de Carreras, La Bisbal.

TALLERS DE REPRODUCCIONS ARTÍSTICAS

212 — GRANVIA — 212
BARCELONA

THOMAS

14 — CANUDA — 14
BARCELONA

FOTOGRAFAT Y FOTOTIPIA

Reproduccions tipográficas de dibuixos de totas classes, cartas geográficas, planos, música, estamperia, fondos d' accions, etc., etc.

PROCEDIMENT NOU DE GRABAT QUÍMICH

pera la reproducció directa d' objectes presos del natural, vistas, monuments, quadros, aquarelas bronzes, medallas, tapicerías y tota classe de catálechs artístichs é industrials

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Desitjosa aquesta Empresa de complaure als suscriptors, ha encarregat á un acreditat taller d'enquadernacions la confecció de luxosas tapas, tant pera enquadernar los números corresponents al any passat com pera l' exposició de números solts, que pot oferir en Barcelona al preus següents:

TAPAS ab dibuixos daurats y negres; cantoneras y claus de metall, llom de xagrí y tela inglesa, propias pera casinos, cafés, etc., etc.	Rs. 36
ENQUADERNACIÓ del volum del passat any ab tapas de gran luxo..	> 36
TAPAS solas, tela inglesa, pera l' enquadernació de volums.	> 22
Además podem oferir alguns exemplars que quedan de la colecció completa de LA ILUSTRACIÓ CATALANA als preus de	
COLECCIÓ COMPLETA dels quatre anys, enquadernada (3 volums).	> 324
COLECCIÓ COMPLETA dels quatre anys, sense enquadernar.	> 220

Las demandas se dirigirán á l' Administració, Jovellanos, 2, principal.—BARCELONA

Reservats los drets de reproducció artística y literaria

Imp. de F. Giró, Granvia, 212 bis (prop la Universitat)

S' envian números de mostra fora de Barcelona

Lo present número está imprés ab tinta de la fábrica de C. Lorilleux y C.^a